

Kohustuslikud kursused 2024-2025					
<i>Kursusekavade aluseks on riikliku õppekava õpitulemused. Tabelis tuuakse välja õppe rühmuasetused ning kooli eripärasid tulenevalt kõige olulisem, ümber kirjutamata riiklikud õppekava olevat.</i>					
Kursuse nimi	Õpetaja	Kursuse lühikirjeldus (eesmärgid, eripära)	Mida see kursus annab? (õpitulemused ehk kursusel õppimise tulemusel omandatud teadmised, oskused ja hoiakud)	Kuidas toetab kursus üldpädevuste saavutamist? (1-3 üldpädevust, mille saavutamisele kursus kõige enam kaasa aitab ja kuidas)	Hindamine (hindamismeetodid ja kriteeriumid)
Ainevaldkond: keel ja kirjandus					
Praktiline eesti keel I	Aili Avi, Eleene Sammler, Averonika Beekmann	Suulise ja kirjaliku väljenduse arendamine, erinevate stiilivõtete ja keelendite kasutus, erinevate teabeallikate kasutamine ja nende usaldusväärsuse hindamine.	Oskab eristada ja luua eri stiilides tekste. Oskab argumenteerida, arutleb ja annab hinnanguid. Oskab edastada eri allikatest leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust.	Suhtluspädevus erinevates vormides, õpitakse grammatikat ja korrektselt keelekasutust nii, ennast võimalikult selgelt end oleks võimalik väljendada. Digipädevus - info otsimine, selle korrektno vormistamine, sh ametliku keelekasutuse eripärade õppimine.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Keel ja ühiskond		Tutvuda eesti keele muutumisega ajas, mõtestada kirjakeele staatust ja selle ajalugu, vaadelda eesti keele suhestumist teiste keeltega, tutvuda eesti keele murretega, mõista suulise keele eripärasid. Õpitakse info otsimist erinevatest allikatest.	Teab üldjoontes eesti keele arengu lugu ning tutvub murretega. Hindab ilusat emakeelt. Oskab leida infot erinevatest allikatest. Tutvume väliluse rolliga ühiskonnas praktiliste harjutuste kaudu.	Kultuuri- ja väärtuspädevus - eesti keele väärtustamine, õpipädevus - info otsimine, suuline ja kirjalik eneseväljendus	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena.
Praktiline eesti keel II		Keelereeglite õppimine ja kirjutamise arendamine, tekstide kriitiline hindamine. Kokkuvõtte, referaadi, arvamuse, arvustuse ja esse kirjutamine. Teksti loogika järgimine.	Oskab luua eriliigilisi tekste. Oskab leida grammatilisi põhjendusi keelereeglite hulgast. Oskab luua seotud teksti. Argumenteerimine - õpime looma argumenteeritud teksti nii suulises kui kirjalikus vormis.	Suhtluspädevus - kirjalike ja suuliste argumenteeritud tekstide loomine, tagasiside andmine. Õpipädevus - eri liiki tekstide loomine.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Meedia ja mõjutamine		Tutvume infoühiskonnaga, eristame eri liiki tekste ning fakti ja arvamust. Õpime tundma meedia mõjutusvõtteid (nt reklaamid). Õpime oma arvamusi väljendama.	Tunneb tänapäevast teabeskeskkonda, eristab fakti ja arvamust meediatekstides. Tunneb meediamanipulatsioone, tunneb ära propaganda. Õpime looma meediatekste (artikkel, saade, taskuhääling vm).	Sotsiaalne pädevus - eri liiki info kriitiline hindamine. Suhtluspädevus - oma arvamuse selge väljendamine sõnas ja kirjas.	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena. Meeskondlikud projektid on kokkuvõtvate hindete osa.
Praktiline eesti keel III		Arendame suhtlusoskust, loome eriliigilisi tekste, kirjutame kokkuvõtte. Kordame õigekeelsusküsimusi.	Tunneb põhilisi keelereegleid. Oskab ennast väljendada nii kõnes kui kirjas. On teadlik eesti keele hoidmisest ja väärtustamisest.	Suhtluspädevus - eri liiki tekstide loomine kõnes ja kirjas. Kultuuripädevus - eesti keele kui süsteemi mõistmine.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Teksti keel ja stiil		Žanriteadlikkuse arendamine, käsitletakse keele- ja stiilierinevusi, suunatakse looma eriliigilisi tekste ning eristilisi tekste võrdlema.	Oskab luua stiililiselt erinevaid tekste. Oskab koostada ja võrrelda erinevaid tekstitiile.	Kultuuripädevus - arendab stiililist eneseväljendust. Tekstide koostamise ja võrdlemise oskuse arendamine. Suhtluspädevus - oma tekstide esitamine ja analüüs.	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena.
Valmistumine eksamiks		Õppeprotsessi käigus keskendutakse riigieksamieelsele kordamisele. Kinnistatakse nii kirjandi kui lugemisülesande vastuse koostamist, korratatakse keerukamaid õigekeelsete vastuste koostamist, korratatakse keerukamaid õigekeelsete vastuste koostamist, korratatakse keerukamaid õigekeelsete vastuste koostamist.	Kursuse lõpuks õpilane: oskab veenvalt ja selgelt argumenteerida; oskab toimetada oma kirjutatud tekste; oskab kasutada OS-i; mõistab erinevat liiki tekste, oskab vormistada lugemisülesannete vastuseid.	Õpipädevus - teadlik ja eesmärgistatud kordamine. Suhtluspädevus - õpilane oskab kasutada korrektselt eesti keelt. Oskab koostada arutlevat teksti.	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena.
Pärimus ja kirjandus		Kursusel tutvutakse eri rahvaste pärandkultuuri ja mütoloogiaga. Õpitakse märkama selle mõju tänapäeva kultuuris ja igapäevaelus. Õpime seostama antiikmütoloogiat ja eesti pärimuskultuuri.	Lugedes raamatuid ja analüüsid pärimusest tingitud läbivaid jooni ühiskonnas, aitab see tänapäeval toimuvat paremini mõista ja mõtestada. Õpilane oskab nimetada arhetüüpeid tegelasi, narrative, motive ja leiab neid teostest ning oskab ise neid luua. Õpilase hoiakuid arendab kursus nii, et ta õpib hindama teoste originaalsust ja filosoofilisemat pärimuslikku tausta. Lisaks õpib ta märkama kirjandusteoste eetilisi ja esteetilisi eesmärki ja nii ka oma tekste vastavalt kujundama.	Enim arendab kursust kultuuri- ja väärtuspädevust ja enesemääratluspädevust. Kultuuri- ja väärtuspädevuste valdkonnast on moraalinormid ja eetilised põhimõtted tihti kujunenud just pärimuslikult ja see protsess on jälgitav ja analüüsitav, kui tunda pärimuslikku kultuurilugu. Selleks külastame võimalusel muuseumi ja teatritendusi. Analüüsime enda väärtusmaailma inspireerituna käsitletud teostest. Enesemääratluspädevus areneb lugedes ja analüüsid kirjandusteosteid ja nende üle arutledes ning seostades igapäevaeluga.	Hinne on eristav. Kursuse läbimiseks on vaja läbi töötada kõik kursuse alguses määratud teosed. Oluline on teoste lugemine ja mõtestamine ning analüüsimisoskuse arendamine ka kirjandusteaduslikus vaates. Oluline on õpilase eneserefleksioon ja seoste leidmine enda ja tekstide vahel.

Identiteet ja eesti kirjandus	Kursus aitab mõista eestlust kirjanduse abil (sotsiaalne, rahvuslik, kultuuriline identiteet ja selle kujunemine). Identiteedi ajas muutumise mõistmine, peegeldades seda lugejana enda kaudu ja tänapäevasealt. Loetakse 3 proosateost ja 1 luulekogu.	Õpilane tunneb eesti kultuurilugu kirjanduse kaudu ning oskab seda siduda teistes ainetes õpituga. Eneseväljendusoskuse areng kirjallikus tekstis, võime ennast analüüsida. Areneb kriitiline meel teoste sisu analüüsimisel.	Kultuuripädevus - erinevate eesti autorite tundmine. Sotsiaalne ja suhtluspädevus - suulise ja kirjalliku eneseväljenduse ja argumenteerimisoskuse arendamine.	Hindamisel on oluline õpilase individuaalne areng. Oluline on teoste lugemine ja mõtestamine ning analüüsimisoskuse arendamine ka kirjandusteaduslikus vaates. Osad ülesanded on arvestuslikud ja osad kokkuvõtvalt hinnatud. Oluline on ka õpilase eneserefleksioon ja seoste leidmine enda ja tüvitekstide vahel.
Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I	Õpilane loeb perioodis antiigist romantismini läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; kasutab tekstianalüüsi õigesti kirjanduse põhimõteteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.	Õpilane tunneb kirjanduse kultuuriloolist järgnevust antiigist romantismini, mõistab seoseid ajaloo ja kultuuri kontekstis. Õpib võrdlema ajastuid ning kujundab oma seisukohad, oskab arutleda erinevate seisukohtade üle. Kursuse raames tutvutakse retoorika ajalooga, tutvutakse väitluse formaadiga.	Kultuuripädevus - oskab kultuuri tarbides paigutada teoseid õigestesse ajastutesse (nt teatris). Suhtluspädevus - arendab argumenteerimise oskust. Suhtlus - eneseväljenduse arendamine kirjallikult ja suuliselt.	Analüüsivad individuaalsed kirjallikud arutlused. Kokkuvõttev ja kujundav hindamine. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II	Õpilane loeb perioodis realismist postrealismini läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi.	Õpilane tunneb kirjanduse kultuuriloolist järgnevust antiigist romantismini, mõistab seoseid ajaloo ja kultuuri kontekstis. Õpib võrdlema ajastuid ning kujundab oma seisukohad, oskab arutleda erinevate seisukohtade üle.	Kultuuripädevus - oskab kultuuri tarbides paigutada teoseid õigestesse ajastutesse (nt teatris). Suhtluspädevus - arendab argumenteerimise oskust. Suhtlus - eneseväljenduse arendamine kirjallikult ja suuliselt.	Analüüsivad grupitööd ja esitlused, ka individuaalsed kirjallikud arutlused. Kokkuvõttev ja kujundav hindamine. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Kirjandus ja ühiskond	Kursus aitab mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, samuti kirjanduse rolli maailmas. Kursus põhineb peamiselt 20. ja 21. sajandi kirjandusel (3-4 tervikteost).	Õpilasel avardub kultuuriline maailmavaade, ta mõistab paremini 20. ja 21. sajandi ühiskondlikke muutuseid. Õpilane teadustab lugemist kui elukestva isikliku arengu võimalust.	Kultuuripädevus - arusaam maailma pöördelistest sajanditest. Teoste abil elukestvate lugemisharjumuste teke. Sotsiaalne - maailma mõistmine teoste abil, arutlusoskus grupis ja individuaalselt.	Analüüsivad grupitööd ja esitlused, ka individuaalsed kirjallikud arutlused. Kokkuvõttev ja kujundav hindamine. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Ainevaldkond: matemaatika				
Matemaatika sissejuhatav kursus	Eha Vaard, Monika Kirss, Laura Karu, Aivi Must Kursusel korratakse üle olulisemad põhikoolis õpitud teemad, et ühtlustada õpilaste taset ning anda neile võimalus kohandada uute inimeste ja lähtekohtadega gümnaasiumi õpingutel.	Õpilane lahendab põhikooli tasemel võrrandeid ja võrrandisüsteeme. Lihtsustab avaldise kasutades selleks abivalemeid. Joonestab ja analüüsib varem õpitud funktsioonide graafikuid. Teab taravnurga trigonomeetrilisi funktsioone ja lahendab täisnurket kolmnurga põhikoolis õpitu abil. Tunneb varem õpitud geomeetrilisi kujundeid ja nende omadusi.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale omast keelt ja sümboteid, lahendab elulisi probleeme võrrandite ja võrrandisüsteemide ning trigonomeetria ja täisnurkse kolmnurga seoste abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega ning lahtuvalt sellest on valmis tegema enda jaoks parimat otsust, millise tee ta edasiseks valib (kitsas või lai matemaatika) Õpipädevus – analüüsib varem õpitud teemasid korrates oma teadmisi ja oskusi, motivatsiooni ja enesekindlust ning oma edasiõppimise võimalusi.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas I (Arvuhulgad. Avaldised. Võrrandid ja võrratused)	Kursus tutvustab õpilasele arvuhulkasid ja nende kuulusseoseid. Õpitakse lahendama lineaar- ja ruutvõrrandeid ning -võrratusi. Samuti lihtsamaid murdvõrrandeid ning võrratuste süsteeme. Õpitakse tehteid astmete ja juurtega ning teisendatakse lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi.	Õpilane eristab arvuhulki, selgitab nende kuulusseoseid, leiab hulcade ühendi, ühisosa ja antud hulga osahulga. Märgib arveljel reaalarvude piirkondi. Eristab võrdust, samasust, võrrandit ja võrratust. Lahendab ühe tundmatuga lineaar- ja ruutvõrrandeid ning -võrratusi, samuti lihtsamaid murdvõrrandeid ning ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme. Sooritab lihtsamaid tehteid astmete ja juurtega, teisendades viimased ratsionaalarvulise astendajaga astmeteks. Teisendab lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi ning lahendab lihtsamaid reaalekulise kontekstiga probleeme võrrandite ja võrrandisüsteemide abil.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale omast keelt ja sümboteid, lahendab elulisi probleeme võrrandite ja võrratuste abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega. Ettevõtlikkuspädevus – seab eesmärged, koostab tegevusplaani.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (arvuhulgad ja tehted astmete ning juurtega, võrrandid ja võrratused jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika kitsas II (Trigonomeetria)	Kursuse käigus tegeletakse nurga mõiste üldistamisega, mis tahes nurga trigonomeetristlike funktsioonidega, ringjoone kaare pikkuse ja ringi sektori pindala arvutamise, kolmnurga pindala valemite tundma õppimise ning siinus- ja koosinusteoreemi abil kolmnurga ning kolmnurgaks tükeldatud kujundite lahendamiseks.	Õpilane defineerib mis tahes nurga siinuse, koosinuse ja tangensi. Teisendab kraadimõõdus antud nurga radiaanmõõtu ja vastupidi. Teisendab lihtsamaid trigonomeetrisi avaldusi. Rakendab trigonomeetriat, siinus- ja koosinusteoreemi ning kolmnurga pindala valemeid erinevate kujundite lahendamisel. Arvutab ringjoone kaare pikkuse ning ringi sektori pindala. Lahendab lihtsamaid reaalelulise kontekstiga planimeetria probleeme.	Digipädevus – joonestab ja analüüsib trigonomeetristlike funktsioonide graafikuid ning kontrollib planimeetriatülesannete lahendusi ja skitseerib nende jooniseid tarkvaraliste lahenduste kaudu. Matemaatikapädevus – oskab defineerida siinust, koosinust ja tangensit ning kasutada nende vahelisi seoseid lahendamaks kolmnurkade kaudu elulisi planimeetria probleeme. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (trigonomeetria, ring, kolmnurga lahendamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas III (Vektor tasandil. Joone võrrand)	Kursuse käigus tegeletakse lõigu keskpunkti ning kahe punkti vahelise kauguse leidmisega. Õpitakse tundma vektori mõistet ning sooritama tehteid vektoritega. Õpitakse tundma sirget, ringjoont ja parabooli ning nende võrrandeid ja vastastikuseid asendeid tasandil.	Õpilane selgitab vektori mõistet ja leiab vektoriga seotud suurused (koordinaadid, pikkus, tehted vektoritega nii geomeetriselt kui algebralise, skalaarkorrutis). Rakendab vektorite ristseisu ja kollineaarsuse tunnuseid geomeetria probleemide lahendamisel. Tunneb ja joonestab sirget, ringjoont ja parabooli, leiab kahe joone lõikepunkti(d), määrab vastastikused asendid. Koostab sirge võrrandi (kui sirge on määratud punkti ja tõusuga, tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga), ringjoone võrrandi. Kasutab vektoreid ja joone võrrandeid geomeetriaprobleemide lahendamisel, kontrollides saadud tulemuste õigsust tarkvaraliste lahenduste abil.	Digipädevus – joonestab sirget, ringjoont ja parabooli nende võrrandite järgi ning kontrollib sirgete vastastikuseid asendeid tasandil ja kahe joone lõikepunkti õigsust tarkvaraliste lahenduste abil. Matemaatikapädevus – teab ja kasutab vektoriga seotud mõisteid ja sümboleid ning kasutab vektoreid ja joone võrrandeid geomeetriaprobleemide lahendamisel. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (vektor ja tehted vektoritega, sirge võrrand jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas IV (Tõenäosus ja statistika)	Kursuse jooksul õpitakse tundma juhusliku sündmuse mõistet, arutama sündmuse toimumise võimaluste arvu ning sündmuse toimumise tõenäosust. Tegeletakse statistilise analüüsiga.	Õpilane eristab juhuslikku, kindlat ja võimatut sündmust. Teab sündmuse tõenäosuse mõistet ning oskab leida soodsate ja kõigi võimaluste arvu, arvutab sündmuse tõenäosuse ja rakendab seda lihtsamaid elulisi ülesandeid lahendades. Teab juhusliku suuruse jaotuse olemust ning arvukarakteristikute tähendust. Kirjeldab juhuslikku suurust ja esitab järeldusi uuritava nähtuse kohta. Visualiseerib ja süstematiseerib andmeid IKT abil. Püstitab uurimisküsimuse, kogub andmestiku ja analüüsib seda IKT abil statistiliste vahenditega.	Digipädevus – visualiseerib, vajadusel kogub ja analüüsib andmeid tarkvaraliste lahenduste abil. Matemaatikapädevus – teab ja kasutab tõenäosuse ja statistikaga seotud mõisteid ja sümboleid, meetodeid ja mudeleid. Lahendab elulisi tõenäosuse ja statistikaga seotud probleeme. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega. Ettevõtlikkuspädevus - suudab hinnata riske ja mõelda kriitiliselt enda ja teiste ideede üle ning teha arukaid järeldusi kasutades tõenäosust ja andmeanalüüsi.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (tõenäosus, statistika jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas V (Funktsioonid)	Kursuse jooksul tegeletakse funktsiooni mõiste, esitusviiside ja graafikute skitseerimisega (nii paberil kui digivahendite abil). Uuritakse funktsiooni graafiku põhjal. Õpitakse logaritmi mõistet ja omadusi, eksponent- ja logaritmfunktsiooni olemust, lahendatakse lihtsamaid eksponent- ja logaritmvõrrandeid. Arvutatakse liitprotsenti.	Õpilane kirjeldab funktsiooni olemust, joonestab paberil ja arvutis õpitud funktsioone, teab ja kirjeldab joonise abil funktsiooni omadusi. Arvutab logaritmidega ja leiab liitprotsenti. Lahendab lihtsamaid eksponent- ja logaritmvõrrandeid. Tõlgendab ja hindab oma töö tulemust.	Digipädevus – kasutab probleemilahendamiseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, joonestab, uurib ja võrdleb graafikuid IKT vahendite abil. Matemaatikapädevus – kasutab funktsioonidega seotud mõisteid ja sümboleid, kirjeldab elulisi situatioone graafiliselt ning oskab neid analüüsida. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (joonise abil funktsiooni kirjeldamine, eksponentfunktsioon, logaritmfunktsioon jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas VI (Jadad. Funktsiooni tuletis)	Kursuse käigus õpitakse tundma ja rakendama aritmeetilise ja geomeetriselise jada omadusi. Tutvutakse funktsiooni tuletise ja selle rakendustega. Lahendatakse ekstreemumülesandeid.	Õpilane teab jada olemust ja rakendab vastavaid seoseid erinevate matemaatiliste ja eluliste probleemide lahendamisel. Mõistab funktsiooni tuletise mõistet, geomeetriselt tähendust ja rakendusi, arvutab lihtsamaid tuletisi, uurib funktsiooni (arvutab ekstreemumid, kasvamis- ja kahanemisvahemikud) ning skitseerib selle põhjal funktsiooni graafiku.	Digipädevus – joonestab ja uurib funktsioonide ja nende puutujate graafikuid IKT abil. Matemaatikapädevus – mõistab funktsiooni tuletise mõistet ja selle geomeetriselt tähendust, kirjeldab elulisi situatioone graafiliselt ning analüüsib neid. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (aritmeetiline ja geomeetriselise jada, funktsiooni tuletis ja selle rakendused jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika kitsas VII (Planimeetria. Integraal)	Kursuse jooksul rakendatakse geomeetriliste kujundite põhiomadusi ning geomeetria ja trigonomeetria põhiseoseid lahendades elulisi ülesandeid. Õpitakse tundma integraali mõistet ja arvutama nii määramata kui määratud integraale.	Õpilane tunneb geomeetrilisi kujundeid ja nende põhiomadusi, kasutab geomeetria ja trigonomeetria põhiseoseid eluliste ülesannete lahendamisel. Arvutab määramata ja määratud integraale. Tunneb ära kõvertrapetsi ja arvutab tasandilise kujundi pindala.	Digipädevus – joonestab geomeetrilisi kujundeid ja funktsioone ning leiab nende pindalad IKT abil. Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades elulisi planimeetriaprobleeme. Enesemääratluspädevus – teematiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad (tasandilised kujundid, määramata ja määratud integraal jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas VIII (Stereoomeetria)	Kursuse käigus õpitakse sirgete ja tasandite vahelisi asendeid ruumis. Tutvutakse erinevate tahk- ja pöördkehade ning nende omadustega, arvutatakse kehade joonelemente, pindala ja ruumala. Lahendatakse lihtsamaid ruumilisi probleeme.	Õpilane kirjeldab punkti asukohta ning sirgete ja tasandite võimalikke vastastikuseid asendeid ruumis, tunneb ainekavas nimetatud tahk- ja pöördkehi ning nende omadusi. Rakendab trigonomeetria-, planimeetria- ja stereoomeetriaeadmisi arvutades kehade joonelemente, pindala ja ruumala ning lahendades lihtsamaid ruumilisi probleeme.	Digipädevus – joonestab tasandilisi ja ruumilisi kujundeid ning leiab nende pindalad IKT abil. Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid stereoomeetriaprobleeme. Enesemääratluspädevus – teematiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad (tahk- ja pöördkehad, nende joonelementide, pindala ja ruumala arvutamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas IX (Kordamine riigeksami)	Kursuse käigus korratakse kõiki varemõpitud teemasid, et valmistuda riigeksami.	Õpilane kordab üle kõik gümnaasiumi jooksul õpitud teemad. Valmistub riigeksami.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades elulisi ülesandeid. Enesemääratluspädevus – kordamisülesannete lahendamisega ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai I (Avaldised ja arvuhulgad)	Kursuse käigus õpitakse erinevate arvuhulkade omadusi ja nende hulkade kuulusseoseid. Õpitakse sooritama tehteid astmete ja juurtega ning selle abil lihtsustama ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi.	Õpilane tunneb naturaals-, täis-, ratsionaal-, irratsionaal- ja reaalarvude hulkade omadusi ja oskab leida erinevate hulkade ühisosa, ühendit, osahulkasid ning märkida neid arvteljel. Esitab juure ratsionaalarvulise astendajaga astmena ning sooritab tehteid astmete ja võrdsete juurijatega juurtega. Teisendab lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi. Tunneb ära ja lahendab õpitu abil reaalelulisi ja teaduslikke probleeme ning tõlgendab ja esitleb saadud vastuseid.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid (arvuhulgad, ühisosa, ühend), meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid. Enesemääratluspädevus – teematiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad (arvuhulgad, tehted astmete ning juurtega, ratsionaal- ja irratsionaalavaldisite lihtsustamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai II (Võrrandid ja võrrandisüsteemid)	Kursuse jooksul õpitakse lahendada lineaar-, ruut- ja murdvõrrandeid, lihtsamaid juurvõrrandeid ja absoluutväärtust sisaldavaid võrrandeid ning võrrandisüsteeme. Õpitakse ära tundma ja lahendama enda koostatud võrrandite ja võrrandisüsteemide abil reaalelulisi ja teaduslikke probleeme.	Õpilane selgitab ja rakendab võrrandite ja võrrandisüsteemidega seotud mõisteid ja samasusteisendusi. Lahendab ühe tundmatuga lineaar-, ruut ja murdvõrrandeid ning kuni kahe juurega juurvõrrandeid ja üht absoluutväärtust sisaldavaid võrrandeid. Lahendab võrrandisüsteeme. Tunneb ära ja oskab enda koostatud võrrandi/võrrandisüsteemi abil lahendada reaalelulisi ja teaduslikke probleeme ning tõlgendada ja esitleda saadud tulemusi.	Matemaatikapädevus – tunneb ära ja oskab lahendada reaalelulisi probleeme võrrandite ja võrrandisüsteemide abil. Enesemääratluspädevus – teematiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad (võrrandite ja võrrandisüsteemide lahendamine, tekstülesannete lahendamine võrrandi või võrrandisüsteemi abil jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai III (Võrratused. Trigonomeetria I)	Kursuse jooksul õpitakse lahendada lineaar-, ruut- ja murdvõrratuseid ning lihtsamaid võrratusesteeme ning esitada vastavaid lahendihulki arvteljel. Õpitakse kasutama trigonomeetria põhiseoseid ja täiendusnurga trigonomeetria funktsioone, lahendama täisnurket kolmnurka.	Õpilane selgitab ja rakendab võrratuste ja võrratusesteemidega seotud mõisteid ja samasusteisendusi ning esitab vastavaid lahendihulki arvteljel. Lahendab lineaar-, ruut- ja murdvõrratuseid ning lihtsamaid võrratusesteeme. Kasutab lihtsustamisülesannetes trigonomeetria põhiseoseid ja leiab digivahendite abil teravnurga trigonomeetria funktsioonide väärtused. Lahendab täisnurket kolmnurka ning tunneb ära reaalelulised probleemid, mis on lahendatavad täisnurkse kolmnurga geomeetria abil.	Digipädevus – leiab digivahendite abil teravnurga trigonomeetria funktsioonide väärtused; kontrollib geomeetriaülesannete lahendusi arvutis. Matemaatikapädevus – lahendab elulisi planimeetria probleeme kolmnurga lahendamise abil. Enesemääratluspädevus – teematiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad (võrratuste ja võrratusesteemide lahendamine, täisnurkse kolmnurga lahendamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai IV (Trigonomeetria II)	Kursuse käigus õpitakse esitada nurka radiaanmõõdus, arvutama ringjoone kaare pikkust ja ringi sektori pindala. Õpitakse tundma mis tahes nurga trigonomeetria funktsioone, siinus- ja koosinusteoreemi, lahendama mis tahes kolmnurka ning arvutama kolmnurga pindala. Õpitakse lihtsustama trigonomeetria avaldisi.	Õpilane teisendab kraadimõõdus olevat nurka radiaanmõõdus olevaks nurgaks ning arvutab ringjoone kaare pikkust ja sektori pindala. Defineerib mis tahes nurga siinuse, koosinuse ja tangensi ning teab siinuse, koosinuse ja tangensi vahelisi seoseid. Rakendab taandamisvalemeid ning negatiivse ja täispöördest suurema nurga valemide. Kasutab digivahendite trigonomeetria funktsioonide väärtuste leidmisel. Teisendab lihtsamaid trigonomeetria avaldisi valemikogu abil. Tõestab siinus- ja koosinusteoreemi ja lahendab nende abil mis tahes kolmnurga ja arvutab selle pindala.	Digipädevus – leiab digivahendite abil teravnurga trigonomeetria funktsioonide väärtused; kontrollib geomeetriaülesannete lahendusi arvutis. Matemaatikapädevus – lahendab elulisi planimeetria probleeme kolmnurga lahendamise abil. Enesemääratluspädevus – teematiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad teematilised tööd, mille teemad (radianmõõt, trigonomeetria valemid, siinus- ja koosinusteoreem, kolmnurga lahendamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai V (Vektor tasandil. Joone võrrand)	Kursuse käigus õpitakse vektoritega seotud mõisteid, sooritama tehteid vektoritega ning leidma vektoriga seotud suurusi. Koostama sirge võrrandeid ja määrama kahe sirge vastastikuse asendi tasandil. Õpitakse leidma lõigu keskpunkti ja sirgete lõikepunkti ning sirgete vahelist nurka. Õpitakse koostama hüperbooli, parabooli ja ringjoone võrrandeid ning joonestama eelnimetatud jooni võrrandi järgi.	Õpilane selgitab vektoritega seotud mõisted ning sooritab vektorite liitmist, lahutamist ning korrutamist arvuga nii geomeetriliselt kui ka koordinaatkuul. Leiab vektori pikkuse ja lõigu keskpunkti. Kasutab vektorite skalaarkorrutist ning vektorite ristseisu ja kollineaarsuse tunnuseid geomeetriaprobleemide lahendamisel. Koostab sirge võrrandeid, määrab kahe sirge vastastikuse asendi tasandil ja leiab vektorite vahelise nurga ning kontrollib eelnevat arvutist. Koostab hüperbooli, parabooli ja ringjoone võrrandi, joonestab neid nii paberil kui arvutis ja leiab kahe joone lõikepunkti.	Digipädevus – konstrueerib ülesannete jooniseid, leiab joonistelt joone võrrandeid, lõikepunkte, pikkusi, nurki, pindaladid jm ning kontrollib lahendusi tarkvaraliste vahenditega. Matemaatikapädevus – rakendab vektoreid ja joone võrrandeid elulisi geomeetriaprobleeme lahendades. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (vektor tasandil, joone võrrand jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai VI (Töenäosus, statistika)	Kursuse käigus õpitakse arvutama reaaleluste sündmuse tõenäosust. Õpitakse tundma juhusliku suuruse jaotuse olemust ning arvutama juhusliku suuruse arvarakteristikute väärtusi. Õpitakse IKT vahendite abil süstematiseerima ja analüüsima andmekogu ning tegema selle põhjal järeldusi uuritava probleemi kohta.	Õpilane eristab juhuslikku, kindlat ja võimatut sündmust. Leiab permutatsioonide, kombinatsioonide ja variatsioonide arvu. Arvutab reaalelu probleemidega seotud sündmuse tõenäosuse. Selgitab juhusliku suuruse jaotuse olemust ja juhusliku suuruse arvarakteristikute tähendust, oskab neid arvutada ja teeb nende põhjal järeldusi jaotuse või uuritava objekti kohta. Püstitab uurimisküsimuse, kogub vajaliku andmestiku, analüüsib seda IKT vahendite abil, koostab graafikuid jaotuse ja andmete visualiseerimiseks, teeb andmetest järeldused uuritava probleemi kohta ning hindab võimalikke statistiliste otsustega seotud vigu.	Digipädevus – koostab tabelleid, graafikuid ja diagramme andmete visualiseerimiseks ning analüüsib statistilist andmestikku digivahendite abil, leiab vajalikku uurimismaterjali internetist või koostab küsimustiku ning esitleb tehtud uurimistulemusi. Matemaatikapädevus – püstitab uurimisküsimuse ja rakendab sellele vastates sobivaid meetodeid ja väljendab oma tulemusi korrektses sõnastuses ja vormis. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi ning suudab selle hindamisel arvestada nii tõenäosuse kui statistika elemente. Ettevõtlikkuspädevus - suudab hinnata riske ja mõelda kriitiliselt enda ja teiste ideede üle ning teha arukaid järeldusi kasutades tõenäosust ja andmeanalüüsi.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (töenäosuse leidmine, statistika ülesannete lahendamine, statistilise andmestiku uurimine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai VII (Funktsioonid. Arvjadad)	Kursuse käigus tegeletakse funktsiooni mõiste ja esitusviisidega. Uuritakse funktsioone graafiku järgi. Skitseeritakse graafikuid nii paberil kui digivahenditega. Õpitakse tundma ja rakendama aritmeetilise ja geomeetrilise jada omadusi. Tutvutakse arvjada piirväärtuse mõistega. Lahendatakse reaaleluste probleeme jadade abil.	Kirjeldab funktsiooni olemust, joonestab õpitud funktsioone paberil ja arvutis, teab ja kirjeldab joonise abil funktsiooni omadusi. Teab jada olemust ja kasutab vastavaid seoseid erinevate matemaatiliste ja eluliste probleemide lahendamisel, teab piirväärtuse olemust. Tõlgendab ja hindab oma töö tulemust.	Digipädevus – kasutab probleemilahendamiseks sobivaid digivahendeid ja võtteid; joonestab ja võrdleb graafikuid. Matemaatikapädevus – kirjeldab elulisi situatsioone graafiliselt, lahendab reaaleluste sisuga ülesandeid jada olemust kasutades. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (funktsioonid, jada jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai VIII (EkspONENT- ja logaritmifunktsioon)	Kursuse käigus õpitakse lahendada liitprotsendilise kasvamise ja kahanemisega seotud probleeme. Õpitakse tundma eksponent- ja logaritmifunktsioone ning nende funktsioonide graafikute omadusi. Õpitakse lahendada eksponent- ja logaritmivõrrandeid ja -võrratusi.	Õpilane lahendab elulisi liitprotsendilise kasvamise ja kahanemisega seotud probleeme ning hindab kriitiliselt saadud tulemusi. Kirjeldab eksponent- ja logaritmifunktsiooni omadusi ja graafikuid ning joonestab neid nii paberil kui arvutis. Selgitab logaritmi mõistet ja omadusi, logaritmi ja potensseerib lihtsamaid avaldisi. Lahendab eksponent- ja logaritmivõrrandeid ja -võrratusi.	Digipädevus – joonestab eksponent- ja logaritmifunktsioonide graafikuid tarkvaraliste lahenduste abil, märkab vastavaid omavahelisi seoseid ja kirjeldab joonist. Lahendab joonise abil lihtsamaid võrrandeid ja võrratusi. Koostab ja testib oma teadmisi vastavate rakenduste abil. Matemaatikapädevus – kasutab õpitud astmete omadusi eksponentvõrrandite lahendamisel, teab logaritmi olemust ja rakendab vajalikku "tagurpidimõtlemit" efektiivselt; teeb põhiseelsele tuginedes laiapõhjalisemaid otsuseid ja kasutab võrrandite lahendamise põhivõtteid mõlema funktsiooni korral; teab mõistete logaritmine ja potensseerimine erinevust ja rakendab eesmärgipäraselt põhiomadusi. Enesemääratluspädevus – hindab adekvaatselt oma õpitud teadmiste taset ja vajadusel kordab; mõistab et õpitavad teemad on teineteisest sõltuvad ja püüab jõuda vilumuseni lülituda ühelt teemalt teisele.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (liitprotsendiline kasvamise ja kahanemine, eksponent- ja logaritmifunktsioonid, eksponent- ja logaritmivõrrandid ja -võrratused jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai IX (Trigonomeetrilised funktsioonid. Funktsiooni piirväärtus ja tuletis)	Kursuse käigus õpitakse tundma siinus-, koosinus- ja tangensfunktsioonide olemust, nende graafikuid ja omadusi. Õpitakse lahendama trigonomeetrilisi võrrandeid etteantud piirkonnas. Õpitakse leidma funktsiooni piirväärtust ja tuletist.	Õpilane leiab siinus-, koosinus- ja tangensfunktsiooni perioodi, joonestab antud funktsioonide graafikuid nii paberil kui arvutis ning loeb graafikutelt nende funktsioonide omadusi. Leiab algebralisel lihtsamate trigonomeetriliste võrrandite erilahendeid etteantud piirkonnas. Selgitab piirväärtuse ja tuletise tähendust. Rakendab funktsioonide summa, vahe, korrutise ja jagatise tuletise leidmise eeskirja ning leiab funktsiooni esimest ja teist tuletist ning liitfunktsiooni tuletist kasutades etteantud tuletise tabelit.	Digipädevus – joonestab siinus-, koosinus- ja tangensfunktsiooni graafikuid tarkvaraliste lahenduste abil ning selgitab, milliseid muutusi toob graafiliselt kaasa ühe või teise suuruse muutmine funktsiooni eeskirjas: teab perioodilisuse olemust ja oskab jooniselt perioodi määrata; hindab jooniste vahendusel piirväärtuse olemust. Matemaatikapädevus – eristab selgelt funktsiooni sümbolit ja funktsiooni argumenti, sõnastab etteantud funktsiooni ja nimetab tema elemente; kirjeldab funktsiooni vaadeldavas vahemikus ja üldistab saadud tulemust kogu funktsioonile; kirjeldab etteantud graafikut ja põhjendab oma otsust; mõistab piirväärtuse olemust ja selle seost tuletise mõiste ja olemusega. Enesemääratluspädevus – mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi jooniste koostamisel ja lugemisel ning tagasiside põhjal.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (trigonomeetrilised funktsioonid ja nende omadused, trigonomeetrilised võrrandid jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai X (Tuletise rakendused)	Kursuse käigus õpitakse koostama funktsiooni graafiku puutuja võrrandit etteantud kohal ning uurima funktsiooni kasvamis- ning kahanemisvahemikke, ekstreemumeid, kumerus- ja nõgusvahemikke ning käänupunkti tuletise abil. Õpitakse uurima täispikka funktsiooni ja tegema vastava joonise eskiisi.	Õpilane koostab funktsiooni graafiku puutuja võrrandi etteantud kohal. Kasutab funktsiooni tuletist funktsiooni kasvamis- ja kahanemisvahemike, ekstreemumite, nõgus- ja kumerusvahemike ja käänupunkti leidmiseks. Uurib ainekavas etteantud funktsioone täielikult ning skitseerib leitud omaduste põhjal funktsiooni graafiku ja kontrollib saadud tulemusi tarkvaraliste lahenduste abil.	Digipädevus – kontrollib graafiku abil, kas arvutuslikult leitud puutuja võrrand sobib antud joonele etteantud punktis, ning kontrollib, kas paberil skitseeritud funktsiooni graafik vastab tegelikkusele. Matemaatikapädevus – selgitab, mida tuletis tegelikult näitab, kasutab uurimisel korrektset sõnavara ning analüüsib oma tulemust kogu ülesande konteksti arvestades. Enesemääratluspädevus – hindab oma võimalusi ülesande lahenduse leidmisel: kas arvutab ja kontrollib digivahenditega või teeb enne joonise ja seejärel püüab leida arvutusliku lähenemise.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (puutuja võrrand, funktsiooni teine tuletis, funktsiooni uurimine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai XI (Integraal. Planimeetria)	Kursuse käigus õpitakse leidma määramata integraali põhiintegraalide valemitele toetudes ning arvutama määratud integraali abil kõvertrapetsi pindala ning lihtsama pöördkeha ruumala. Korratakse tasandigeomeetrias varem omandatud baaskujundite omadused ja nende rakendamine, lahendamisel vajalike suuruste väärtuste arvutamine, kompleksülesanded.	Õpilane leiab määramata ja määratud integraali. Leiab ja rakendab Newton-Leibnizi valemit ning arvutab kõvertrapetsi pindala. Arvutab mitmest osast koosneva pinnatüki ja kahe kõveraga piiratud pinnatüki pindala ning lihtsama pöördkeha ruumala. Selgitab geomeetriliste kujundite omadusi ja kujutab neid joonisel ning kasutab ka IKT vahendeid. Lahendab planimeetria arvutusülesandeid ja nende abil lahenduvaid reaalelulisi probleeme.	Digipädevus – uurib IKT vahendite abil geomeetriliste kujundite omadusi, kujutab kujundeid joonisel, kontrollib arvutustulemuste õigsust. Matemaatikapädevus – teeb vahet määramata ja määratud integraali olemuse vahel, sõnastab matemaatilisel kirja pandud teksti korrektselt, laiendab kõvertrapetsi definitsiooni ühest kõverast mitme kõverani; mõistab kujundi pindala arvutamisel, milliste tasandiosade pindalasis ta tegelikult leiab ning kuidas arvutada seejärel kitsitud kujundi pindala. Enesemääratluspädevus – hindab oma celteadmiste taset ning vajadusel kordab; mõistab suuremal või vähemal määral õpitu rakendamise võimalusi igapäevaelus ning seostab seda tulevikuplaanidega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (integraal, planimeetria jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai XII (Sirge ja tasand ruumis)	Kursuse jooksul õpitakse kirjeldama ja määrama punkti, vektori, sirge ja tasandi asukohta ruumis ning leidma kahe vektori, kahe sirge, kahe tasandi ning tasandi ja sirge vahelist nurka.	Õpilane määrab punkti asukoha ruumis koordinaatide abil, selgitab ja rakendab ruumivektori mõistet, lineaartehteid vektoritega, vektorite kollineaarsuse ja komplanaarsuse tunnuseid ning vektorite skalaarkorrutist. Kirjeldab sirge ja tasandi vastastikuseid asendeid. Arvutab kahe punkti vahelise kauguse, vektori pikkuse ja kahe vektori vahelise nurga ning määrab kahe sirge, sirge ja tasandi, kahe tasandi vastastikuse asendi ja arvutada nende vahelise nurga suuruse.	Matemaatikapädevus – hindab varemõpitud teadmisi (sirge ja vektor tasandil – V kursusel) ning üldistades ja seaduspärasusi luues rakendab nimetatud teadmisi ruumis; lisades mõiste <i>tasand</i> püüab õpilane näha tekkivaid seoseid sirge ja tasandi omavahelises seotuses ja mõistab vajadust leida vastavate suuruste arvutamise reegleid; arendab ruumilist nägemist. Enesemääratluspädevus – hindab oma varasemalt õpitu taset ning seda kas parendada või edasi arendada soovitud eesmärgideni; hindab enda võimet tajuda ja näha ruumielementide omavahelisi seoseid ning vajadusel pöörab sellele rohkem tähelepanu. Digipädevus – kasutab IT vahendeid ruumiliste konstruktsioonide tegemiseks ja vajaliku situatsiooni visualiseerimiseks ning sobiva lahendusstrateegia leidmiseks.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised iseseisvad ja arvestuslikud tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai XIII (Stercomeetria)	Kursuse käigus omandatakse süsteemne ettekujutus hulktahukate ja pöördkehade liikidest ja kujunemisest ning õpitakse arvutama nende pindala ja ruumala.	Õpilane leiab prisma, püramiidi, silindri, koonuse ja kera pindala ning ruumala, kujutab joonisel eelnimetatud kehasid ja nende lihtsamaid lõikeid tasandiga. Arvutab keha ja tasandi lõike pindala ning puuduvate kujundi elementide suuruseid.	Matemaatikapädevus – eristab hulktahukaid ja pöördkehasid ning märkab neid enda ümber, teab kujundite moodustumise aluseid ja tuletab vajalikke arvutusvalemeid. Enesemääratluspädevus – omandatud teadmiste baasil näeb enda ümber õpitud kujundeid, konstrueerib nähtule toetudes ülesande ning lahendamisel rakendab sobivaid meetodeid ja mudeleid; analüüsile tuginedes suudab hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi. Sotsiaalne ja kodanikupädevus – elulistes situatsioonides hindab lahenduse jätkusuutlikkust keskkonnaprobleemide lahendamisel (materjali ökonoomne kasutamine).	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (hulktahukate pindala ja ruumala, pöördkehade pindala ja ruumala, elulise ülesande koostamine ja lahendamine), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai XIV (Matemaatika rakendused, reaalse protsesside uurimine.)	Kursuse käigus rakendatakse õpitud teadmisi ja oskusi erinevates elulistes situatsioonides. Näiteülesannete baasil tutvutakse matemaatilise modelleerimise olemusega: leitakse ülesandele sobiv matemaatiline mudel, rakendatakse õpitud teadmisi ja saadud tulemus tõlgitakse matemaatilistest keelest elulisse situatsiooni ning analüüsitakse tulemuse sobivust.	Õpilane selgitab matemaatilise modelleerimise üldist olemust ning tunneb lihtsamate mudelite koostamiseks vajalikke meetodeid ja funktsioone. Koostab kergesti modelleeritavate reaalsuse nähtuste matemaatilisi mudeleid ning kasutab neid tegelikkuse uurimiseks. Lahendab tekstülesandeid sobival valitud strateegia abil ning kasutab IKT vahendeid probleemide lahendamiseks.	Matemaatikapädevus – leiab kooliastmes õpitud sobiva mudeli ning rakendab seda probleemi lahendamisel; püüab leida sarnaseid või uusi elulisi probleeme ning lahendab neid. Digipädevus – õpilane kasutab erinevaid IT rakendusi elulise ülesande sisust arusaamiseks, matemaatilise mudeli rakendamisel ning tulemuse analüüsil. Enesemääratluspädevus – hindab enda koondteadmisi ning vastavalt sellele leiab ja lahendab reaalelulisi probleeme; hinnates oma teadmisi panustab nii lünkade täitmisele kui ka süvendatud õppele; valib individuaalsel tööil enda oskustele ja püüdlustele vastavaid ülesandeid. Õpipädevus – analüüsib antud probleemi individuaalselt ning seejärel rühmas, leiab sobivad strateegiad probleemi lahendamiseks; planeerib õppimist ja järgib seda plaani; analüüsides oma teadmisi, oskusi ning motiveeritust hindab oma edasiõppimise võimalusi. Suhtluspädevus – väljendab end matemaatilisel korrektselt, arvestab rühmatöodes kaaslastega ning toetab neid vajadusel.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud; - individuaalsed tööd õpilase teadmisi ja eesmäärke arvestades; - tagasiside kooliastme õppetöö tulemustest. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Ainevaldkond: vöörkeeled				

Vene keel I	Iren Šarapova, Dina Ressaar	Kursuse jooksul arendab õpilane oma keelelist pädevust, tuginedes põhikoolis omandatud teadmiste ja oskustele. Ta tutvub keeleteaduse põhiharudega ja nende rolliga keele toimumises ning sellega, kuidas need mõjutavad hindamiskriteeriumeid ja vigade teket suhtlemises. Õpilane rakendab keeleteadmisi erinevates elulistes kontekstides. Ta täiustab oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust. Õpilane omandab süvendatud teadmised foneetikast, fonoloogiast, grafeemikast, morfoloogiast ja süntaksist. Samuti laiendab ta oma sõnavara ja keelekasutatust kuues olulises teemavaldkonnas. Kursus keskendub neljale põhilisele keeleoskusele: lugemisele, kuulamisele, kirjutamisele ja rääkimisele. Grammatika selgitamine on seotud keeleteaduse harudega. Süvendatud tähelepanu pööratakse järgmistele keeleteaduse harudele: •Foneetika: häälikute moodustamine ja omadused. •Fonoloogia: keele häälikustest ja häälikute funktsioonid. •Grafeemika: kirjasüsteemid ja nende areng.	Õpilane: •oskab rääkida endast, oma huvidest, perest ja tervislikust eluviisist; •oskab täita ankeeti, kasutades Eesti Vabariigi vastu võetud transkribeerimist ja translitereerimist reguleerivat tähetabelit; •oskab kirjutada vastavatel teemadel e-kirju, kasutades õpitud sõnavara ja grammatikavorme; •jälgeb tähtede ilukirja; •oskab moodustada uusi sõnu, kasutades ees- ja järelliteid; •oskab juhendamisel analüüsida maali ning muinasjutu/bölliina tegelasi; •oskab teha harjutusi Moodle'i keskkonnas, oskab salvestada enda kõnet ja saata selle hindamisele; •oskab kirjutada haikut eesti keeles ja tõlkida seda vene keelde, jälgides reegleid; •saab aru kuuldu tekstidest, mis on esitatud tempoga ~40 sõna/min.	Enesemääratluspädevus - õpilane teadvustab oma keelelist arengut diagnostiliste ülesannete täitmisel; oskab teha järeldusi, nt õpistrateegiategi osas. Sotsiaalne pädevus - õpilane osaleb aktiivselt tunnis rühma- ja paaristöödes; arvestab kaasõpilaste arvamustega; töötab meeskonnas. Suhtluspädevus - õpilane esitleb ja analüüsib loometöö tulemust. Digipädevus - õpilane kasutab Moodle'i keskkonda õppematerjalide kasutamiseks; oskab alla ja üles laadida ülesandeid. Õpilane kasutab veebipõhiseid sõnaraamatuid lähtuvalt ülesande iseloomust.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Vene keel II		Kursuse käigus õpilane täiendab oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust, tuginedes esimesel kursusel õpitule. Kursuse keskmes on tegusõnade aspektide moodustamine ja kasutamine. Õpib neid oskusi kuue põhilise teemavaldkonna kaudu: - Inimene ja ühiskond - Inimene ja keskkond - Eesti ja maailm - Kultuur ja looming - Haridus ja töö - Teadus ja tehnoloogia Õppematerjalid on üles ehitatud nendest teemavaldkondadest lähtudes, mis aitab õpilasel arendada mitmekülset keeleoskust erinevates eluvaldkondades.	Õpilane: •oskab lihtsate ja seostatud lausetega rääkida õpitud teemadel; •oskab rääkida rutiinist, unistustest jne; •loeb ja mõistab lihtsa sõnastusega faktipõhiseid tekste; •oskab kuulata teksti tempoga ~45 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Suhtluspädevus - õpilane kirjutab iseseisvalt ja loeb ette tekste ning koostab dialooge. Õpikäituspädevus - õpilane otsib sõnaraamatust või sõnavarabest tegusõna aspekti, kinnistab õpitu loometöö kaudu. Digipädevus - õpilane koostab tekste tehiskõnet (AI) abil, analüüsib ja kohandab neid enda tasemele vastavaks, kasutades nt venekeelset sõnaraamatust.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Vene keel III		Kursuse raames täiendab õpilane oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust. Kursuse keskmes on tegusõnade kõneviisid - käskiv ja tingiv. Õppematerjalid on üles ehitatud lähtudes kuuest teemavaldkonnast: inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö ning teadus ja tehnoloogia.	Õpilane: •saab aru palvest, käsust, soovitusel, keelust ja hoiatusest ning oskab neid ka väljendada; •esitab tellimusi söögikohtades ning poodides; •oskab väljendada oma soove, unistusi ja tingimusi nende täitmiseks; •oskab kirjutada ja muuta tekste; •oskab orienteeruda linnaaruumis ja anda juhtnööre; •oskab kuulata teksti tempoga ~50 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Suhtluspädevus - õpilane väljendab dialoogides oma palvet, käsku, keeldu või hoiatust selgelt, asjakohaselt ja viisakalt, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid. Õpilane oskab esitada tellimuse suuliselt ja/või kirjalikult jne. Koostab eri liiki tekste, sh juhtnööre. Õpilane osaleb aktiivselt dialoogis ja arutelus. Kultuuri- ja väärtuspädevus - õpilane kasutab dialoogides õiget hääletooni, lähtudes situatsioonist ja vene kultuurilisest eripärasest; teeb praktilist tööd rühmas juhendi järgi; analüüsib ja hindab oma panust ja rühmatööd.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Vene keel IV		Kursuse raames jätkab õpilane oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskuse arendamist. Kursuse keskmes on liikumistegusõnad ning tegusõna eesliite seos ruumi eesõnaga. Õppematerjalid on üles ehitatud lähtudes kuuest teemavaldkonnast: inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö ning teadus ja tehnoloogia.	Õpilane: •teab liikumistegusõnade tähendust ja erinevusi (vähemalt kuus paari) ning oskab neid kasutada, sh eesliidetega; •oskab tutvustada erinevate riikide vaatamisväärsusi; •oskab planeerida reisi (muuseumi ja kontserdi külastust vms); •oskab leida erinevate riikide valututursuse; •oskab planeerida kulutusi; •teab erinevate riikide kultuurilistest eripäradest; •oskab kuulata teksti tempoga ~55 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Kultuuri- ja väärtuspädevus - õpilane kasutab harjutustes, dialoogides ja tekstides ühekordset kindlasuunalist ja edasi-tagasi erisuunalist liikumistegusõnu. Õpilane koostab tutvustuse/esitluse teemal „Reis välismaale“. Loodus- ja matemaatikapädevus - õpilane kasutab erinevaid mõõtühikuid ning teekonna planeerimisel ilmapaarte nimetusi. Ettevõtlikkuspädevus - õpilane planeerib reise, muuseumide külastusi jne.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.

Vene keel V		Kursuse jooksul laiendab õpilane oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimiskust. Kursuse keskmes on rahvustoidud, söömiskultuur ja tervislik toitumine. Õppematerjalid on ülles ehitatud lähtudes kuuest teemavaldkonnast: inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö ning teadus ja tehnoloogia.	Õpilane: •teab erinevate toiduainete kasulikkust ja tervislikkust; •oskab leida vajaliku retsepti toidu valmistamiseks ja oskab seda kohandada; •oskab planeerida kulutusi toiduainete ostmisele; •oskab kasutada vene keele kirjaliku suhtlemise nõudeid, kajastades toidu valmistamise protsessi blogis; •kasutab teadmisi eelmiste kursuste tegusõna eripäradest (ees- ja järellüüdit / HCB-CB); •oskab kuulata teksti tempoga ~60 sõna/min ja leida kuulduid tekstidest vajalikku informatsiooni.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – õpilane uurib eri rahvustoitide valmistamisviise ja traditsioone; analüüsib toiduvalmistamise retsepte ja hindab neid, lähtudes tervisliku tootumise põhitõdedest. Ettevõtlikkuspädevus – õpilane proovib kohandada toiduvalmistamise retsepte ja muudab neid vajaduse korral tervislikumaks. Õpilane leiab vajalikke toiduretsepte ning kalkuleerib nende maksumust. Digipädevus – õpilane teeb 6-7 blogipostitust kursuse jooksul, järgib autoriõiguse seadust ja viitamisreegleid. Matemaatikapädevus – õpilane kasutab erinevaid mõõtühikuid.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindemeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Saksa keel I	Ellen Rosimannus	Kursusel täiendatakse lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimiskust põhikoolis õpitu baasil. Teemavaldkondadeks on "Inimene ja ühiskond", "Inimene ja keskkond", "Kultuur ja looming", "Haridus ja töö", "Eesti ja maailm" ning "Teadus ja tehnoloogia" raames. Käsitletakse alateemasid: „Enda tutvustamine“, „Peod ja nende korraldamine“, „Raha“, „Ostmise“, „Reisimine Eestis ja välismaal“, „Ilusad kohad Saksamaal“. Oluline on kohandamine gümnaasiumi õppimisega. Õpitakse seadma eesmärgid ja enda arengut hindama, tõhusalt õppima, valima endale sobivaid õppemeetodeid, kasutama digivahendeid. Osaletakse õpitegevustes väljaspool õppetundi, näiteks projektides ja ainealastel üritustel. Õpilane on kaasatud õppeprotsessi planeerimisse.	Õpilane saab aru saksakeelsetest tööjuhustest, seab õpetaja juhendamisel eesmärgid, analüüsib ja hindab enda tegevust ja selle tulemust, katsetab ja valib enda jaoks tõhusa sõnade õppimise meetodi, kasutab Paide Gümnaasiumi kasutatavaid digikeskkondi, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasemel A2.	Enesemääratluspädevus – õpilane seab õpetaja juhendamisel eesmärgid, analüüsib enda teadmisi ja oskusi ette antud küsimuste põhjal, koostab õpimapi. Õpispädevus – õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid sõnavara õppimiseks hangib vajaminevat teavet internetist, tunneb juhendamisel ära vead ja teadvustab neid kui õppimise osa. Suhtluspädevus - õpilane loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste, esitleb ennast, väljendab ennast arusaadavalt kõnes ja kirjas, vajadusel kasutab sõnaraamatuid ja küsib õpetajalt abi, loeb tekste ette antud mudelite põhjal. Digipädevus – õpilane õpib kasutama keskkondi Moodle ja Microsoft Office 365, mõistab ja järgib turvalise internetikasutuse reegleid, mõistab, et plagiaat pole kooskõlas hea akadeemilise tavaga.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loomingulisi töid hinnatakse mitteeristatavalt. Kirjalik ja suuline tagasiside. Kursehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilisi hindemeid hinnatuid töid. Hindamisel järgitakse Paide Gümnaasiumi hindamisjuhendiga kehtestatud nõudeid.
Saksa keel II		Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldust). Käsitletakse alateemasid „Emotsioonid“, „Loomad ja nende elu“, „Minu tegevused ja arendamist vajavad küljed“, „Minu päev“, „Ilusad paigad saksa keelt kõnelevates maades“, „Kombed ja tavad Eestis ja saksa keelt kõnelevates maades“. Vaadatakse ja analüüsitakse saksakeelset filmi, ja/ või raamatut, loetakse ja refereeritakse artikleid saksakeelsetest ajakirjadest, valmistatakse olümpiaadiks ja/ või saksakeelseteks õpilasvõistlusteks, mida korraldavad Goethe Instituut, Saksa Suursaatkond jm. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis ja koolivälistes ainealastes tegevustes osalemise kohta.	Õpilane kõrvutab ja analüüsib keelte ning kultuuride sarnasusi ja erinevusi, tuvastab seoseid. Õpilane kasutab digivahendeid (sh tehnilistelektit) eetilisel (esitab küsimusi, hindab saadud vastuseid) ja järgib akadeemilisi tavasid (korrektnete viitamine, info kontrollimine, autorlus, jne) . Õpilane loeb ja kuulab autentseid tekste, koostab esitluse, kannab ette, annab tagasisidet kaasõpilasele. Õpilane loeb, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasemel A2.2. - B1.1.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – tekstide ja filme kuulates, lugedes ja analüüsides võrdleb õpilane Eesti ja saksa keelt kõnelevate maade kombeid ja tavasid, mõistab sarnasusi ja erinevusi, tajub seotust teiste kultuuridega. Ettevõtlikkuspädevus – õpilane valib filmi/artikli/õpilasvõistluse enda huvi järgi, planeerib ja viib projekti ellu; näitab algatusvõimet ja vastutab tulemuste eest nii individuaalses kui grupitöös. Suhtluspädevus – esitluses ja arutlustes väljendab õpilane ennast selgelt ja asjakohaselt, kuulab teiste arvamust, annab konstruktiivset tagasisidet, esitlus ja tekste koostades kasutab korrektnete viitamist.	Kursehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilisi hindemeid hinnatuid töid. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.
Saksa keel III		Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldust). Käsitletakse alateemasid „Toiduainete nimetused, retseptid“, „Koolitoit“, „Söömisharjumused“ „Ilusad kohad Saksamaal, Austrias ja Šveitsis“, „Tee küsimine ja näitamine“, „Kohad linnas“, „Uuenev tehnoloogia igapäevaelus – kasu ja oht“. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis ja koolivälistes ainealastes tegevustes osalemise kohta.	Õpilane kasutab kultuuriõppimise suhtlemisel nii tunnis kui väljaspool õppetööd. Õpilane kõrvutab ja analüüsib keelte ning kultuuride sarnasusi ja erinevusi, tuvastab seoseid. Õpilane loeb ja kuulab autentseid tekste, koostab esitluse, kannab ette, annab tagasisidet kaasõpilasele. Õpilane loeb, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasemel B1.1.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – tekstide ja filme kuulates, lugedes ja analüüsides võrdleb Eesti ja saksa keelt kõnelevate maade kombeid ja tavasid, mõistab sarnasusi ja erinevusi, väärtustab saksa keelt kõnelevate maade kultuuri ja tavasid, tajub seotust teiste kultuuridega. Matemaatika-, loodusteaduse ja tehnoloogiaalane pädevus – tee juhatamisel kasutab sümboliteid, ruumilist mõtlemist; mõistab tehnoloogia tähtsust ja sellega seotud piiranguid ja riske igapäevaelus.	Kursehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilisi hindemeid hinnatuid töid. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.

Saksa keel IV	Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldus). Käsitletakse alateemasid „Loodus ja keskkond“, „Tervislik eluviis“, „Elukutsed ja tööelu“. Suuremat tähelepanu pööratakse B1 taseme teadmiste ja oskuste saavutamisele ning enda enesehindamisele. Valmistatakse Saksa keelediplomi I taseme (B1) eksamiks, tutvutakse ka Goethe Instituudi eksaminäidustega. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis.	Õpilane teab, missugused oskused ja teadmised on saksa keeles ja kuidas käitub pingelises eksamiolukorras. Õpilane osaleb soovi korral Saksa keelediplomi B1 taseme eksamil.	Enesemääratluspädevus – õpilane suudab hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi B1 taseme eksamiks valmistumisel, analüüsida oma käitumist pingelistes olukordades ja teadvustada tõhusaid viise toimetulekuks eksamiolukorras. Õpipädevus – õpilane suudab õpetaja toetusel organiseerida B1 eksamiks valmistumise protsessi, ennast motiveerida, küsida abi, seostab õpitu varasemate teadmistega .	Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilise hindega hinnatud töid. Enesehindamise testid on sooritatud. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.
Saksa keel V	Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldus). Keskendatakse igapäevasuhtluses vajalikele teemadele, mis valitakse koostöös õpilastega. Vaadatakse ja analüüsitakse saksakeelset filmi, ja/ või raamatut, loetakse ja refereeritakse artikleid saksakeelsetest ajakirjadest. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis.	Õpilane loeb, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasemel B1, koostab igapäevadialooge ja tekste. Õpilane valdab tuttavate teemade ja igapäevaolukordadega seotud põhisõnavara, kuigi vahel võib ette tulla kaudset väljendust; teeb märkimisväärseid vigu, kui on vaja väljendada keerukat mõtet või kui kõneaine ja olukord on võõrad.	Suhtluspädevus – õpilane tuleb toime igapäevasuhtluse olukordadega nii suuliselt kui kirjalikus kõnes, saab aru põhiinfost kuuldu ja loetud tarbetekstides, järgib üldtunnustatud suhtlemisviise. Sotsiaalne ja kodanikupädevus – igapäevaste suhtlusolukordade läbiharjutamise kaudu tajub õpilane, et saab hakkama saksakeelses suhtluskeskkonnas, teha koostööd erinevates kultuuritaustaga kodanikuga, teab saksakeelse suhtluskeskkonna reegleid.	Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Saksa keele gümnaasiumiastme kokkuvõttev hinne kujuneb kursusehinnete põhjal. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.
Inglise keel I	Kaidi Aabla, Triin Karell, Liivi Aare	Kursuse läbivad teemad on seotud töö, reisimise ning ostmisega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldu dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suuliselt kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - saab aru ja oskab end väljendada suuliselt ja kirjalikus kõnes järgmistel teemadel: töö, reisimine ja ostmine; - oskab koostada CV-d; - teab meie lähinaabreid, teab Eesti ja meie lähinaabrite kultuurilisi eripärasid; - oskab avaldada arvamust, väljendada eelistusi, põhjendada ja soovitada; - omandab algteadmised karjääri planeerimisest.	Kasutatakse eristavat, kujundavat ja diagnostilist hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel II	Kursuse läbivad teemad on seotud keskkonna ja sotsiaalsete probleemidega ning kehakeele ja tunnetega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldu dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suuliselt kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu saab aru ja oskab end väljendada suuliselt ja kirjalikus kõnes järgmistel teemadel: keskkond ja keskkonnateadlikkus, loodushoidlik eluviis, ilm, vabaajategevused ja hобid, tunded ja kehakeel. - oskab pakkuda lahendusi keskkonna- ja sotsiaalsetele probleemidele; - suudab leida spetsiifilist informatsiooni, vastata asjakohastele küsimustele ja teha esitlust; - oskab kirjeldada oma tundeid peale kõnet; - oskab koostada teksti kokkuvõtet.	Teaduspädevus - kirjutab nõuetekohase lõigu keskkonnateemal, kuulab raadiointervjuud looduskatastroofist, räägib ilmast. Sotsiaalne ja kodanikupädevus - väljendab arvamust ühiskonnaprobleemide kohta, kirjeldab eluetappe. Enesemääratluspädevus - kõneleb tunnetest, hobidest, kehakeelest.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel III	Kursuse läbivad teemad on seotud kunsti, tervise ja haigustega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldu dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suuliselt kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu oskab: - kaasa rääkida terviseprobleemide teemadel; - arutleda kiirtoidu teemal; - väljendada eelistust teatud kunstiliigi suhtes.	- rääkida ühest konkreetses filmist; Kultuuri- ja väärtuspädevus - räägib enda valitud filmist, teatrietendusest, raadioaastest või muust kunstist. Avaldab arvamust televisiooni kohta. Enesemääratluspädevus - kirjutab poolt ja vastu essee tervislike elustiilide viljelemisest, koostab dialoogi haiguste ja vigastuste puhul toimimisest.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel IV	Kursuse läbivad teemad on seotud tsivilisatsiooni, teaduse ja haridusega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldu dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suuliselt kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - oskab kirjeldada üht huvitavat kohta, mida külastada; - oskab nimetada olulisemaid teadussaavutusi; - teab teabekeskondi; - oskab kõneleda iidsetest tsivilisatsioonidest; - oskab kirjeldada erinevaid haridussüsteeme ja koolielu; - oskab koostada esitlust Eesti kohta; - teab Eesti rahvuslikku identiteeti.	- oskab kirjeldada üht huvitavat kohta, Kultuuri- ja väärtuspädevus - võrdleb haridussüsteeme. Suhtluspädevus - esitab monoloogi rahvusliku identiteedi teemal. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - teeb esitluse ühe teadussaavutuse kohta.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.

Inglise keel V		Kursuse läbivad teemad on seotud perekonnaeluga, tehnoloogia arengu ja robotikaga. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - teab viisakusreegleid ja käitumisnorme; - oskab kirjeldada oma isikuomadusi; - oskab rääkida tehnoloogia arengust ja digividinatest.	- oskab kirjeldada suhteid perekonnas;	Kultuuri- ja väärtuspädevus - koostab ja esitab dialoogi tehnoloogia arengust ja digividinatest. Suhtluspädevus - uurib sugupuud ja vahendab seda. Digipädevus - koostab ülesannete loomiseks erinevaid digiplatvorme.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel VI		Kursuse läbivad teemad on seotud elukutsete ja tööeluga, terviseprobleemidega ja toitumisega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - oskab rääkida elukutse valikuvõimalustest ja karjääri planeerimisest; - teab tervisliku toitumise ja sportimise vajalikkust.	- teab töövestluse etiketti	Enesemääratluspädevus - uurib erinevaid karjäärivõimalusi ja kavandab oma karjääri. Suhtluspädevus - teeb ettekande tervislikust toitumisest ja/ või eluviisist.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel VII		Kursuse läbivad teemad on seotud maailma- ja sotsiaalsete probleemidega, kuritegevuse ja karistustega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu oskab: maailmaprobleemide üle; - nimetada erinevaid kuritegusid, teab nende põhjuste ja tagajärgi; ebavõrdsuse põhjusteid.	- arutleda sotsiaalsete ja - kirjeldada sotsiaalse	Sotsiaalne ja kodanikupädevus - kirjutab essee sotsiaalse ebavõrdsuse põhjustest. Suhtluspädevus - teeb dialoogi korrakaitsja ja kurjategija vaatepunktidest.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel VIII		Kursuse läbivad teemad on seotud reklaami ja ostmisega, looduse ja väliskeskkonnaga. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: maailmas; - teab reklaami mõju ja ohukohti; - oskab rääkida erinevatest pakutatavatest teenustest; - oskab kirjeldada ekstreemseid ilmastikunähtusi.	- oskab orienteeruda materiaalses	Kultuuri- ja väärtuspädevus - kirjutab aruande. Suhtluspädevus - grupitöö pakutatavate teenuseliikide ja nende tarbimise kohta. matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - loeb, kuulab, vaatab videosid ekstreemsete ilmastikunähtuste teemadel.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel IX		Kursuse läbivad teemad on seotud kunsti ja meelelahutusega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu - oskab arutleda raadio, televisiooni, filmi ja teatri teemadel; - oskab kirjeldada meelelahutusmaailma ja esinejaid.	- teab erinevaid kultuuritraditsioone;	Kultuuri- ja väärtuspädevus - koostab ja esitab raamatu- või filmiarvustuse. Suhtluspädevus - vahendab meelelahutusmaailma ja kultuuritraditsioone.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Ainevaldkond: loodusained						
Keemia I	Merike Einma	Kursus orgaanilised ained jätkab loogiliselt põhikoolis õpitud orgaaniliste ainete teemat. Õpilastel kujuneb ülevaade orgaaniliste ainete ehitusest, nende omadustest ja ainetevahelistest seostest. Nad õpivad tundma aine ehituse põhialuseid. Saadakse ülevaade keemiaga seotud elukutsetest. Õpitakse teadmisi ja oskusi rakendada igapäevaelu probleemide lahendamiseks ja oma tegevuse võimalike tagajärgede hindamiseks.	Tunneb huvi keemia vastu, mõistab keemia tähtsust igapäevaelus. Kasutab korrektselt keemia sõnavara looduses toimuva selgitamiseks. Rakendab omandatud katsetamisoskusi looduse seaduspärasuste tundmaõppimisel. Kasutab ohutult ja säästlikult aineid nii laboris kui igapäevaelus.		Loodusteaduslik pädevus - õpilane omandab positiivne hoiak keemia suhtes. Õpilastel kujuneb vastustundlik suhtumine elukeskkonda ja jätkusuutlikku eluviisi. Õpipädevus - õpilane õpib tegema järeldusi õpitu põhjal analüüsides konkreetseid situatsioone, seostama erinevaid nähtusi ümbristesvas elus, eristama olulist ebaolulistest jälgides erinevaid infoallikaid. Probleemipõhine õpe toetab õpilaste sisemise õpimotivatsiooni kujunemist ja püsimist. Digipädevus - õpilasel on erinevate teabeallikate kasutamise oskus, teabe kriitilise analüüsimise ja hindamise oskus. Õpilane on aktiivne erinevate keskkondade kasutaja.	Eristav hindamine. Kursuse hinne kujuneb teemakohate kontrolltööde ja praktiliste tööde hinnetest. Vähemalt 2 kontrolltööd ja 2 praktilist tööd.

Keemia II	Kursus anorgaanilised ained. Kursus annab ülevaate metallide iseloomulikest füüsikalistest ja keemilistest omadustest nende seosest metallide keemilise aktiivsusega ja asukohaga metallide pingereas. Kursuse käigus tutvutakse metallide ja nende ühenditega igapäevaelus ning looduses. Omandatakse teadmisi metallidega seotud redoksprotsessidest: metallide saamine maagist, elektroliis, korrosioon, keemilised vooluallikad (reaktsioonivõrrandeid nõudmata) Kursuse teises pooles antakse ülevaade mitmetallide füüsikalistest ja keemilistest omadustest olenevalt elemendi aukohast perioodilisustabelis. Tutvustatakse mõne mittemetalli ja selle ühendite leidumist looduses ja kasutamist tööstuses.	Koostab ja tasakaalustab metallide ja mitmetallide reaktsioonivõrrandeid. Teab metallide ja mitmetallide kasutamist igapäevaelus. Rakendab omandatud teadmisi keemiliste ainete ohutuks kasutamiseks. Lahendab moolarvutuse ülesandeid saagise ja lisandite arvestamisega.	Matemaatika pädevus –ülesannete lahendamisel kasutatavad õpilased korrrektset matemaatikale ja loodusteadusele omast sümboolikat ja keelt. Õpipädevus - õpilased rakendavad teadmisi ja kontrollivad neid läbi eksperimendi e. praktilise töö. (planeerimine, läbiviimine, järeldamine).	Eristav hindamine. Kursuse hinne kujuneb teemakohate kontrolltööde ja praktiliste tööde hinnetest. Vähemalt 2 kontrolltööd ja 2 praktilist tööd.
Keemia III	Kursus keemia alused . Kvalitatiivne ja kvantitatiivne analüüs ning füüsikalised ja keemilised uurimismeetodid. Aatomi ehitus ja A rühma metallide omaduste seos välise elektronikihi elektronidega.(üksikud elektronid, elektronipaarid) Maksimaalsed ja minimaalsed oksüdatsiooniastmed. Keemiliste sidemete tüübid ja nende seos aine omadustega. Keemiliste reaktsioonide soojusefektid ja energiavajadus. Keemilise reaktsiooni kiirust mõjutavad tegurid. Keemilise tasakaalu asendi nihutamise võimalused ning sellekohaseid näiteid argiust ja tehnoloogiat. Lahuste teke ioonilise ja kovalentse sidemega ainetest, tugevad ja nõrgad elektroliidid ning mitteelektroliidid. Ioonidevahelised reaktsioonid lahustes, võrrandite koostamine molekulaarsel ja ioonsel kujul.	Saadakse ülevaade aatomi ehitusest ja elektronkatte seostest aine omadustega. Osatakse eristada erinevaid keemilise sideme liike. Saadakse ja kinnistatakse teadmisi keemiliste reaktsioonide toimumise tingimustest, osatakse neid kasutada igapäevaelus. Osatakse kirjutada keemiliste reaktsioonide võrrandeid nii tava kui ioonsel kujul ja teha järeldusi reaktsioonide toimumise kohta erinevate aineklasside vahel. Osatakse lahendada molaarse kontsentratsiooni ja moolide hulga ülesandeid.	Loodusteaduslik pädevus -õpilased uurivad keemiliste protsesside toimumist looduseskeskkonnas ja nende seoseid keskkonnamuutustega. Õpipädevus - õpilased teevad järeldusi õpitu põhjal, seostavad erinevaid nähtusi, eristavad olulist ebaolulistest. Toimub õpitud teadmiste seostamine igapäevaeluga läbi praktiliste tööde.	Eristav hindamine. Kursuse hinne kujuneb teemakohate kontrolltööde ja praktiliste tööde hinnetest. Vähemalt 2 kontrolltööd ja 2 praktilist tööd.
Bioloogia I „Rakud ja organismid“	Kursusel on neli suuremat teemat: 1) Bioloogia uurimisvaldkonnad; 2) Organismide koostis; 3)Eukariotoosed rakud; 4) Organismide areng. Kursus annab ülevaate elu tunnustest ja organiseerituses. Tutvustatakse teadusliku uurimismeetodi põhiluseid. Õpitakse organismide koostist ja selle seost rakkude ehituse ja talitlusega.Kursuse lõpuosas saab õpilane ülevaate erinevatest arenguviisidest.	Bioloogia uurimisvaldkonnad: 1) teab elu organiseerituse tasemeid ja tunnuseid, bioloogiateadusi ja elukutseid; 2) kavandab ja teeb eksperimente lähtuvalt loodusteaduslikust meetodist; Organismide koostis: 1) seostab organismi koostisainete omadusi nende ülesannetega. Eukariotoosed rakud 1) seostab inimese rakkude ehitust nende talitlusega ning eristab vastavaid kudesid mikroreparaatidel, mikrofolodel ja joonistel; 2) võrdleb ainete aktiivset ja passiivset transporti läbi rakumembraani; 3) võrdleb looma-, taime- ja seeneraku ehitust. Organismide areng 1) toob näiteid mittesugulise paljunemise vormide kohta ; 2) selgitab fotode ja jooniste põhjal mitoosi- ja meiosisfaasides toimuvaid muutusi ning põhjendab nende vajalikkust;	Loodusteaduslik pädevus - saadakse süsteemse ülevaade nüüdisaja bioloogia arengsuundadest ja sellega seotud elukutsetest ning kasutab bioloogiateadmisi ja -oskusi karjäärivalikul; on motiveeritud elukestvaks õppeks	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde (vähemalt2) ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd või teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele.
Bioloogia II „Molekulaarsed protsessid“	Kursusel on kolm põhitteemat: 1) Organismide energiavajadus; 2)Molekulaargeneetilised põhiprotsessid; 3) Viirused ja bakterid. Õpilased omandavad teadmisi erinevatest energia tootmise viisidest organismides, energia tootmise seostest hapniku tarbimisega. teise teema juures õpitakse tundma valkude sünteesimiseks vajalikke protsesse alates päriliku informatsiooni kodeerimisest. Viiruste ja bakterite juures õpitakse nende ehitust, paljunemist levimisviise ja mõju inimesele.	Organismide energiavajadus:1) võrdleb auto- ja heterotroofe ning toob sellekohaseid näiteid; 2) selgitab fotosünteesi eesmärke, tulemust ja tähtsust kogu elusloodusele Molekulaargeneetilised põhiprotsessid: 1) hindab pärilikkuse ja keskkonnategurite osa organismi tunnuste kujunemisel; 2) analüüsib DNA, RNA ja valkude osa päriliku info avaldumises; 3) selgitab geneetilise koodi omadusi ning nende avaldumist valgusünteesis; 4) toob näiteid inimese haiguste kohta, mis seostuvad geeniregulatsiooni häiretega. Viirused ja bakterid: 1) iseloomustab viiruste levikut ja paljunemist ning nende organismisises toimet; 2) võrdleb bakteriraku ehitust ja talitlust päristumsete rakkudega; 3) seostab inimesel levinumaid viirus- ja bakterhaigusi nende vältimise võimalustega ning väärtustab tervislikke eluviise ja vaksineerimise tähtsust; 4) toob näiteid bakterite ja viiruste geenitehnoloogiliste kasutusvõimaluste, sellega seotud teadusharude ning elukutsete kohta.	Loodusteaduslik pädevus - oskab siduda organismi energiavajaduse keskkonnaga. Digipädevus - leiab vastavasisulisi artikleid ja analüüsib neid.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde (vähemalt 2 tööd) ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd või teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele.

Bioloogia III	Kursusel on kaks teemat 1) Pärilikkus ja muutlikkus; 2) Bioevolutsioon.	Pärilikkus ja muutlikkus:1) toob näiteid pärilikkuse ja muutlikkuse avaldumise kohta eri organismirühmadel; 2) võrdleb mutatsioonilise ja kombinatiivse muutlikkuse tekkepõhjusti ning tulemusi; 3) analüüsib modifikatsioonilise muutlikkuse graafikuid; 4) seostab Mendeli katsetes ilmnenuid fenotüübilisi suhteid genotüüpide rekombineerimisega; 5) lahendab geneetikaülesandeid Mendeli seadustest, ABO- ja reesusüsteemi vererühmadest ning suguliitelisest pärandumisest; 6) suhtub vastutustundlikult keskkonnategurite rolli inimese puute ja haiguste tekkes. Bioevolutsioon: 1) selgitab Darvini evolutsioonikäsitlust; 2) toob näiteid loodusteaduste uuringute kohta, mis tõestavad bioevolutsiooni; 3) analüüsib ja hindab erinevaid seisukohti elu päritolu kohta Maal; 4) võrdleb loodusliku valiku vorme, nende toimimise tingimusi ja tulemusi ning toob nende kohta näiteid; 5) analüüsib ning hindab eri tegurite osa uute liikide tekkes, toob selle kohta näiteid; 6) selgitab evolutsioonilise mitmekesisumise, täiustumise ja väljasuremise tekkemehhanisme ning avaldumisvorme ja toob nende kohta näiteid; 7) võrdleb inimese eripära inimahvidega ning hindab bioloogiliste ja sotsiaalsete tegurite osa nüüdisinimese evolutsioonis; 8) suhtub kriitiliselt bioevolutsiooni pseudoteaduslikesse käsitlustesse.	Loodusteaduslik pädevus - seostab keskkonna tegurite mõjusid muutustega organismides. Mõistab keskkonna säästmise vajadust elu järjepidevuseks.	Eristav hindamine.Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde (vähemalt 2) ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd või teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele.	
Bioloogia IV Inimene ja keskkond	Kursusel on kolm teemat 1) Inimese talitluse regulatsioon; 2) Ökoloogia; 3) Keskkonnakaits	Inimese talitluse regulatsioon: 1) seostab inimese närvisüsteemi osi nende talitlusega;2) seostab sise sekretsiooninäärmete ja nende eritavate hormoonide rolli inimese talitluse regulatsioonis ning selgitab selle seost neuralse regulatsiooniga; 3) selgitab inimorganismi kaitsesüsteeme ja vaktsineerimise tähtsust; inimese energivajadust ning termoregulatsiooni mehhanisme. Ökoloogia: 1) analüüsib abiootiliste ja biootiliste keskkonnategurite mõju 2) koostab ning analüüsib skemaatilisi jooniseid ja mõistekaarte toitumissuhte kohta ökosüsteemis; 3) selgitab iseregulatsiooni kujunemist ökosüsteemis ja seda ohustavaid tegureid; 4) toob näiteid organismide kooseluvormide kohta ja analüüsib nende toimimist; 1) analüüsib inimtegevuse osa liikide hävimises ning suhtub vastutustundlikult enda tegevusesse looduskeskkonnas; 2) selgitab elurikkuse kaitses olulisust ning väärtustab iga inimese vastutust selle eest, näitab üles ühiskondlikku aktiivsust, mis tugineb loodusteaduslikel teadmistel; 3) teadvustab rohepöörde olulisust; 4) lahendab kohalikele näidetele tuginevaid keskkonna dilemmaprobleeme, arvestades teaduslikke, majanduslikke, eetilisi ja seadusandlikke seisukohti.	Enesemääratluspädevus - teab oma rolli suhtes õmbriseva keskkonnaga, oskab käituda säästvalt ja oma tervist hoidval viisil. Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab põhjendatud otsuseid seoses keskkonnaprobleemidega. Kasutab kriitilise mõlemise oskust erinevate probleemide lahendamisel.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde (vähemalt 2) ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd või teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele.	
Geograafia I - Maa kui süsteem	Keio Kustavus, Anastasia Tinyakova	Kursus koosneb neljast teemast: 1) Litosfäär, 2) Atmosfäär, 3) Hüdrofäär, 4) Maa süsteemide vahelised seosed. Geograafial on oluline panus õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse ning kõigi üldpädevuste arendamisse. Geograafiat õppides saavad õpilased süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikutest seostest. Õpilastel kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikutest seostest nii isiklikul, kohalikul kui ka globaalsel tasandil.	Õpilane: 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus; 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid; 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõendus põhiseid järeldusi; 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogia vahendeid; 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske; 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.	Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist.	Kursuse koondhinne kujuneb ühe kontrolltöö, iseseisvade TEST-ide (Moodle keskkonnas) ja paari töö (riigi kirjeldamine läbi kahe sfääri) hinnete põhjal.
Geograafia III- Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid		Kursus koosneb kolmest teemast: 1) Põllumajandus ja toidutootmine ning keskkonnaprobleemid, 2) Metsamajandus ja - tööstus ning keskkonnaprobleemid, 3) Energiamajandus ja keskkonnaprobleemid. Geograafial on oluline panus õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse ning kõigi üldpädevuste arendamisse. Geograafiat õppides saavad õpilased süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikutest seostest. Õpilastel kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikutest seostest nii isiklikul, kohalikul kui ka globaalsel tasandil.	Õpilane: 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus; 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid; 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõendus põhiseid järeldusi; 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogia vahendeid; 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske; 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.	Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist.	Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltöö, iseseisvade TEST-ide lahendamine (Moodle keskkonnas), tunnikontrolle ning paari tööna ühe riigi energiamajanduse analüüsi hinnete põhjal.

Füüsika I - Füüsika meetod. Kinemaatika	Elisabeth Brauer	Selgitatakse, mis on füüsika ja kuidas see erineb teistest loodusteadustest. Peamine fookus on loodusteadusliku meetodi süvendatud õppel. Kursusel käsitlevad teemad: 1) Loodusteaduslik meetod 2) Rahvusvahelise süsteemi (SI) põhisuurused ja mõõtühikud 3) Skalaarsed ja vektoriaalsed suurused 4) Ühtlane sirgjooneline liikumine 5) Ühtlaselt muutuv sirgjooneline liikumine	Õpilane oskab selgitada loodusteadusliku meetodi olemust. Põhjendab mõtteseadete vajalikkust. Oskab analüüsida mõõtmistulemusi.	Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – õpilane lahendab erinevaid elulisi ülesandeid (nt liikumine autoga/rattaga).	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinded väljenduvad.
Füüsika II - Dünaamika		Mehaanika mudelite seostamine loodusnähtuste kirjeldamises ja seletamises. Kursusel käsitlevad teemad: 1) Ringliikumine 2) Kinemaatika 3) Dünaamika 4) Võnkumine ja laine 5) Jäätusseadused mehaanikas	Õpilane oskab rakendada erinevaid seadusi iga päeva elus. Oskab graafikuid lugeda.	Ettevõtlikkuspädevus – õpilane oskab ideid ellu viia teades kuidas füüsikalised nähtused toimivad (nt silla ehitamisel tuleb arvestada resonants jõuga).	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinded väljenduvad.
Füüsika III - Elektromagnetism		Elektri ja optika nähtuste seostamine igapäeva eluga ja praktiline kasutamine. Kursusel käsitlevad teemad: 1) Elektri- ja magnetväli 2) Elektromagnetväli 3) Elektromagnetlained 4) Valguse ja aine vastastikmõju	Õpilane saab aru väljade olemusest. Oskab seostada optika nähtusi igapäeva elus.	Digipädevus – õpilane seostab ja rakendab simulatsioone päriseluga.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinded väljenduvad.
Füüsika IV - Energia		Energeetika käsitlemine erinevates valdkondades. Kursusel käsitlevad teemad: 1) Alalisvool 2) Elektrivool keskkondades 3) Vahelduvvool 4) Molekulide soojusliikumine 5) Termodynaamika	Õpilane oskab lugeda graafikuid. Mõistab elektrivoolu ja juhtide toimimist. Analüüsib taastuvaenergia seonduvaid probleeme ja lahendusi. Seostab termodynaamikat igapäeva eluga.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – õpilane hindab loodusliku mitmekesisuse aspekti (taastuvenergia).	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinded väljenduvad.
Füüsika V - Mikro- ja megamaailma füüsika		Mikro- ja megamaailma tutvumine ja sealsete seaduste ning protsesside käsitlemine. Kursusel käsitlevad teemad: 1) Aine ehituse alused 2) Mikromaailma füüsika 3) Megamaailma füüsika	Mudelite tõlgendamine (nt ideaalgaas ja reaalgas). Oskab graafikuid lugeda. Ilmastiknähtuste seletamine. Mõistab kiirguste toimimist. Selgitab universumis toimivate seaduste ja liikumiste põhimõtet.	Sotsiaalne ja kodanikupädevus – õpilane oskab arvestada erinevate keskkondadega ning mõista globaalprobleeme.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinded väljenduvad.
Ainevaldkond: sotsiaalsed					
Perekonnaõpetus	Heidi Antons	Perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse suhete ja perekonnaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas, et toetada vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamist tulevase perekonnaelu alusena. Kursus aitab ka tunnetada, mõtestada ja analüüsida olemasolevate kogemuste alusel päritoluperekonna mõju, oma rolli päritoluperekonnas ning arendada vastutustunnet loodavaks perekonnaeluks nii üksikisikuna kui ka ühiskonnas. Õpitav jaguneb peamisteks teemadeks: ☐ Perekond ühiskonnas ☐ Suhted ja vastutus perekonnas ☐ Tervis ja turvalisus Kursuse alguses lepitakse õpetaja õpilastega kokku, milliseid teemasid põhjalikumalt käsitletakse.	1) selgitab koostelu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus; 2) väärtustab perekonda ning teab, oskab näha ja analüüsida lähedaste inimsuhte rolli inimese elus ning oma vastutus suhtes; 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning omab valmidust korraldada argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist; 4) tunneb suhte, abielu ja perekonna psühholoogilist, õiguslikku ning majanduslikku külge, teadvustades ühiskonna mõju perekonna kasvatustegevusele; 5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises; 6) selgitab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivsed tundeid; 7) tunnetab iseenast, oma rolli ja vastutust nii päritoluperekonna kui ka loodava perekonna liikmena; 8) omab valmidust seostada enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus; 9) mõistab vajadust tegutseda turvaliste inimsuhte loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.	Kõige suurem fookus on järgmistel üldpädevust arendamisel: kultuuri- ja väärtuspädevus - õpilane analüüsib erinevaid olukordi, suhteid, perekondi ja uuringutulemusi; koostab enda perekonna genogrammi+ tutvustab seda õpetajale; grupitööde ja rollimängude kaudu saab teadlikumaks erinevatest väärtushinnangutest, suhteoskustest ja -teooriatest; koostab Raudvara. Õpitu seostab kursuse lõpus päritoluperekonna analüüsi kirjutades. Enesemääratluspädevus – õpilane saab teadlikumaks muistritest enda perekonnas, kaardistab päritoluperekonnamõju endale; analüüsib iseenast praeguses arenguetapis, enda suhteoskusi ja käitumist erinevates suhetes; täidab ära armastuse keelte jt küsimustikud.	Hindelist tööde puhul rakendatakse arvestuslikku skaalat (AR/MA), arvestatuks loeb õpetaja töö, mis on juhendi järgi tehtud. Kursusehinne teisendatakse protsentideks ning on hinnete keskmine, arvestades, et AR = 100 ning MA = 0. Õpetaja võib hindamisel arvestada tunnis aktiivset osalemist. Kui õpilane puudub, on õpetajal õigus anda talle täiendav töö tunnis käsitletud teemal, mille õpilane esitab esimesel võimalusel. Peamine tähelepanu on suunatud kujundavale hindamisele eesmärgiga soodustada pidevat produktiivset õppiprotsessi. Kursusel rakendatakse kooli õppekava hindamiskorralduses toodud hindeliste tööde liike, lisaks võib õpetaja anda ja hinnata teistsuguseid töid ja ülesandeid.

Üldajalugu I	Rainer Eidemiller	Kursuses käsitletakse kahte suurt teemat: 1) Esiiaeg ja tsivilisatsioonide teke 2) Antiikaeg. Kursuse tulemusena tunneb õpilane inimese põlvnemise ja tsivilisatsioonide tekkeloo olulisemaid etappe, tunneb ära ajastust pärit iseloomulike kultuurisaavutusi ning selgitab antiikkultuuri mõju tänapäevale.	Esiiaeg ja tsivilisatsioonide teke Kursuse lõpus õpilane: kirjeldab inimese arengu tähtsamaid etappe esiajal ning kirjeldab neid läbi põhjus-tagajärg seose selgitab tsivilisatsioonide tekkets vajalikke tingimusi esiaja lõpus Antiikaeg Kursuse lõpus õpilane: mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost antiikaja näidete põhjal; selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigipärandi otulisust tänapäeval; iseloomustab religiooni ja mütoloogiat oia antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks; töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt; rekonstrueerib antiikajal elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalset ja kultuuritausta, rakendades empaatiat; näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist.	kultuuri- ja väärtuspädevus – kursus mõtestab tsivilisatsioonide tekkeloo olulisemaid arenguetappe ja üldkehtivate moraalinormide ja eetika kujunemislugu. Kursuse käigus uurib õpilane antiikkultuuri tähtsamaid saavutusi ja mõistab nende mõju tänapäevale. sotsiaalne ja kodanikupädevus – kursuse teemad keskenduvad esimeste ühiskondlike kokkulepete ja ühiskonnavormide arengu uurimisele läbi mille õpilane mõtestab ühiskonda kui mõtestatud kokkulepete tulemit ja uurib demokraatia kui ühiskonnavormi tekkelugu. Läbi empaatiaülesannete saab õpilane panna end antiikaegse inimese rolli arendades oskust mõista tolleaegse inimese väärtussüsteemide kujunemist ja erinevaid mõtteviise.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid, mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Üldajalugu II		Kursuses käsitletakse kahte suurt teemat: 1) Keskaeg 2) Uusaeg.	Kursuse lõpus õpilane: kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana; analüüsib näidete toel hariduse andmise arengut, võimalusi ja vajalikkust kesk- ja uusajal ning mõistab, kuidas mõjutasid haridus ja valgustusliikumine ühiskonna arengut ja inimese elu; analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud Uusajal; selgitab tööstusrevolutsiooni näitel tehnoloogia arengut ja ühiskonna vastastikust mõju; analüüsib erinevatest perspektiividest kolonialismi majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte, tuues välja koloniaalimpeeriumide tekke eeldused ja mõju nii emamaa kui kolooniate perspektiivist; selgitab millest sõltus ühiskonna liikmete sotsiaalmajanduslik staatus keks- ja uusajal	Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - õpilane mõistab tänapäevase teadusliku maailmapildi kujunemist ja selle mõju ühiskonna kujunemisele. Kultuuri- ja väärtuspädevus - kursus käsitleb keskaegse ühiskonna kujunemist ja religiooni rolli selles.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid, mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Eesti ajalugu (kuni 19. sajandi lõpuni)		Kursuses käsitletakse Eesti ja kohaliku geograafilise piirkonna olulisemaid ajaloonetappe. Kursuse tulemusena oskab õpilane nimetada kohaliku ajaloo pöördpäevaseid ning selgitab laias maailmas toimunud arengute mõju ja siiajõudmist	Kursuse lõpus õpilane: tunneb Eesti ajaloo ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi; iseloomustab Eesti ühiskonda ning selle muutumist ajast; kirjeldab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumise põhjuseid ja tagajärgi; kirjeldab Eesti kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu ning mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest; iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga, selgitab ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut ning loob seoseid omariikluse kujunemisega; mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis; analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel; teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajast muutunud ning selgitab muutuste põhjusi; analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist;	Enesemääratluspädevus - kursus mõtestab Eesti ühiskonna tekkeloo olulisemaid arenguetappe ja kujunemislugu mõtestades kohaliku ühiskonna arengut ja enda rolli selles. Kultuuri- ja väärtuspädevus – kursuse käigus uurib õpilane Eesti piirkonna ajaloo pöördpäevaseid sündmusi ning nende mõju tänapäevale.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid, mida hinnatakse AR/MA skaalal.

Lähiajalugu I	Ülle Jääger	Kursuses "Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel" käsitletakse nelja temaatilist plokki: maailm esimese maailmasõja eel, esimene maailmasõda, Eesti Vabadussõda, maailmasõdade vaheline aeg: demokraadid ja diktatuurid ning II maailmasõda.	Kursuse I osa läbinud õpilane: 1) iseloomustab suurriikide arenguhooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes; 2) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi; 3) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeerialume; 4) iseloomustab maailma majanduse arenguhooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit. Kursuse II osa läbinud õpilane: 1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi; 2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule; 3) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi; 4) teab Eesti Vabadussõja sündmusi ning kirjeldab sõja käiku kaardi alusel; 5) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Veebruarirevolutsioon, autonoomia, Asutatud Kogu, Landeswehr, Tartu rahu; 7) teab, kes olid Nikolai II, Vladimir Lenin, Jaan Poska, Johan Laidoner ja Konstantin Päts, ning iseloomustab nende tegevust. Kursuse III osa läbinud õpilane: 1) analüüsib ja võrdleb rahvusvahelisi suhteid 1920. ja 1930. aastail ning teab muutuste põhjusi; 2) teab ja iseloomustab rahvusvahelisi kriise: Kaug-Ida, Etioopia, Hispaania kodusõda; 3) iseloomustab majanduse arengut maailmasõdadevahelisel perioodil ning selgitab majanduskriisi põhjusi ja mõju; 4) analüüsib ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 5) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ja 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi ja mõju ühiskonnale ning iseloomustab vaikivat ajastut; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, kommunism, NSVL, fäšism, natsionaalsotsialism, Rahvasteliit, Versailles' süsteem, vaiki ajastu, parlamentarism, vabadussõjalased; 7) teab, kes olid Jossif Stalin, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Franklin D. Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust. Kursuse IV osa läbinud õpilane: 1) analüüsib rahvusvahelisi suhteid Teise maailmasõja eel; 2) iseloomustab Teise maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 3) iseloomustab sõjategevust kaardi järgi; 4) teab Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemislugu; 5) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloo; 6) teab, kes olid Winston Churchill, Charles de Gaulle, Dwight Eisenhower, Georgi Žukov, Johannes Vares ja Otto Tief, ning iseloomustab nende tegevust; 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Anšluss, Münchener konverents, MRP, baaside leping, okupatsioon, suvesõda, Atlandi harta, ÜRO.	Sotsiaalne ja kodanikupädevus - õpilane teadvustab empaatia ja koostöö olulisust rahvusvaheliste konfliktide ära hoidmisel. Enesemääratluspädevus - läbi empaatiaülesannete hindab õpilane kriitiliselt vahendeid mida kasutatakse sõja ja vägivalda õhutamiseks ning mõistab nende võimalike tagajärgi.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid (rühmatööd, esitlused), mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Lähiajalugu II		Kursuses "Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel" käsitletakse nelja temaatilist plokki: külma sõda, demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda, NSVL ja kommunistlik süsteem ning maailm sajandivahetusel.	Kursuse I osa läbinud õpilane: 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvormi; 2) analüüsib külma sõja kriisiid tekkimise põhjusi ning osaliste taotlusi ja tulemusi; 3) analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal; 4) iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal; 5) teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külma sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastamine, raudne eesriie; II osa läbinud õpilane 1) analüüsib demokraatlike riikide arengu põhjoooni; 2) teab Euroopa integratsiooni kujunemist ja põhietappe; 3) teab, kes olid Ronald Reagan ja Robert Schumann, ning iseloomustab nende tegevust; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid Euroopa Liit, Euroopa Nõukogu, OSCE. III osa läbinud õpilane: 1) analüüsib kommunistliku süsteemi kujunemislugu ja põhjoooni; 2) iseloomustab NSVLI ühiskonna arengut; 3) analüüsib kommunistliku süsteemi kriisiid põhjusi ja tagajärgi; 4) analüüsib Eesti ühiskonna arengut Nõukogude okupatsiooni ajal; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kollektiviseerimine, industrialiseerimine, stalinism, sula, stagnatsioon, dissidentlus, Brežnevi doktriin, plaanimajandus, sotsialismileer, liiduvabariik, kultuurirevolutsioon; 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Nikita Hruštšov, Leonid Brežnev, Mao Zedong, Johannes Käbin, Aleksander Dubček ja Lech Walesa, ning iseloomustab nende tegevust. IV osa läbinud õpilane: teab Euroopa ja maailma ajaloo pöördelisi sündmusi ja protsesse, mõistab nende tähtsust ja mõju ühiskonna arengus; teab näiteid ajaloost, kuidas üksikisiku valikud on muutnud arusaamasid ühiskonnas tervikuna või kitsamas valdkonnas; analüüsib allikate põhjal NSV Liidu ja selle mõjusfääri lagunemise põhjusi; teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil pärast külma sõja lõppu; analüüsib allikate põhjal jõudude vahekorra muutusi rahvusvahelistes suhetes ning uute pingekollete kujunemist; analüüsib allikate põhjal Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku; analüüsib allikate põhjal Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma; teab, kes olid Ronald Reagan, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, George Bush, Vaclav Havel, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, laulev revolutsioon, Rahvarinne, Balti kett, interrinne, ERSF, Eesti Kongress, Põhiseaduse Assamblee.	õpripädevus - õpilased viivad rühmas läbi tunniao planeerimise, juhendamise ja analüüsimise mõtetades läbi selle ni grupis kui individuaalselt õppimist ja oma õpikogemust.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid (rühmatööd, esitlused), mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Lähiajalugu III		Kursuses "20. sajandi arengu põhjoojed: Eesti ja maailm" käsitletakse nelja temaatilist plokki: eluolu ja kultuur, sõja ja rahu küsimus, inimsusevastased kuriteod ning muu maailm.	Kursuse I osa läbinud õpilane: arutleb inimeste igapäevaelu valikute üle demokraatlikes ja totalitaarsetes ühiskondades; teab näiteid solidaarsusliikumistest ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale; teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning iseloomustab nende rakendumist igapäevaelus; teab näiteid kultuurielust ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega. II osa läbinud õpilane: analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul; analüüsib allikate põhjal rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes; selgitab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastamine, patsifism. III osa läbinud õpilane: selgitab, millised arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku; mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust; teab näiteid inimsusevastaste kuritegude toimepanemistest ja nende tagajärgedest; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG. IV osa läbinud õpilane: iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi; analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu; analüüsib allikate põhjal väikerahvaste õigusi suurriikide koosseisus	digipädevus - õpilane uurib kriitiliselt tänapäevaseid digitaalselt propandavahendeid ja võimalusi. Kultuuri ja väärtuspädevus - õpilane analüüsib kriitiliselt ajastukohaseid allikaid, mida rakendati ühiskonnas viha õhutamiseks ja inimsusevastaste kuritegude toimepanemiseks. Õpilane mõistab inimsusevastaste kuritegude mõju indiviidile ja tema lähedaste ning ühiskonnale laiemalt.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid (rühmatööd, esitlused), mida hinnatakse AR/MA skaalal.

Ühiskonnaõpetus I	Eimar Veldre	Kursus käsitleb demokraatliku ühiskonna koosseisu ja toimimise kokkuleppeid tänapäeva Eesti näitel.	Ühiskond ja selle areng Õpilane: 1) selgitab näidete kaudu erinevate ühiskonnaelu valdkondade toimimist ja omavahelisi seoseid; 2) hindab adekvaatselt oma eneseteostusvõimalusi ühiskonnas, töö- ja eraelus ning on valmis neid ellu viima; 3) teab oma võimalusi tööturul ja arvestab nendega valikute tegemisel; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust; 4) mõistab oma võimalusi mõjutada ühiskondlike protsesse aktiivse kodanikuna nii koolis kui ka väljaspool, mõistab erinevate ühiskonnasektorite koostöö tähtsust; 5) analüüsib näidete põhjal kodanikuaktiivsuse mõju kogukonnale või ühiskonnale; 6) mõistab Eesti ühiskonna mitmekesisust, arvestab erinevaid arusaamu; 7) mõistab indiviidi võimalusi maailmakodanikuna ja selle tähendust.	Suhtluspädevus - kursuse lõppeb seminariga, kus õpilane demonstreerib kursuse jooksul omandatud oskuseid ja eelteadmiseid ühiskondlike kokkuleppeid puudutavatel teemadel kaasa rääkimiseks. Sotsiaalne ja kodanikupädevus - kursuse läbinud õpilane mõtestab kriitiliselt Eesti ühiskonna toimimise aluseks olevaid kokkuleppeid ja süsteeme.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid, mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Ühiskonnaõpetus II		Kursuses käsitletakse kolme laiemat teemaplokki 1) Rahvusvahelised organisatsioonid ja välispoliitika 2) tänapäeva globaalprobleemid 3) Majandus	Majanduse toimimine Õpilane: 1) mõistab majandusliku mõtlemise põhiluseid ning ettevõtja ja tarbija huve ja õigusi ühiskonnas; 2) tunneb riigi eelarve- ja maksupoliitika põhimõtteid, nende mõju üksikisikule ja ühiskonnale; 3) väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse; 4) väärtustab säästva majanduse põhimõtteid; 5) väärtustab sotsiaalse ettevõtluse ja õiglase kaubanduse põhimõtteid, mõistab üksikisiku tarbimisvalikute mõju nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil; 6) planeerib oma majanduskäitumist ja teeb otsuseid vastutustundlikult; 7) mõistab töösuhteid, väärtustab vastustundlikku käitumist töötaja ja tööandjana; 8) teab, et intellektuaalse omand on seadusega kaitsitud. Üleilmastumine ja jätkusuutlik areng Õpilane: 1) teab tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja nende tegevusvaldkondi; 2) toob näiteid vastastikuse abistamise põhimõtetest, sh rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu; 3) teab riikide majandusliku, poliitilise ja kultuurilise koostöö võimalusi, toob näiteid ja mõistab koostöö olulisust; 4) teab ja mõtestab aktuaalseid rahvusvahelisi sündmusi, sealhulgas kriisilukordi; 5) analüüsib inimõiguste alaseid väljakutseid maailmas, sealhulgas väikerahvaste õigusi suurriikide koosseisus.	Ettevõtluspädevus - kursuse käigus uurib õpilane ühiskonna ees olevate globaalprobleemide mõju, ulatust ja juurpõhjusteid proovides leida neile kohaliku tasandi lahendusi. Õpilane tunneb Eesti majanduse toimimist ning finantskeelt. Sotsiaalne ja kodanikupädevus - õpilane teadvustab rahvusvaheliste organisatsioonide rolli Eesti huvide eest seismisel maailmas ja rahvusvahelise koostöö vajalikkust väikeriikide heaolu tagamisel.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtvat arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamisena arvestustele pääsemiseks eeldusülesandeid, mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Geograafia II - Rahvastik ja majandus	Keio Kustavus, Anastasia Tinyakova	Kursus koosneb koolmest teemast: 1) Geograafia areng ja uurimismeetodid, 2) Maailma rahvastik ja asustus, 3) Ühiskonna areng ja muutused maailmamajanduses. Geograafia on oluline panus õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse ning kõigi üldpädevuste arendamisse. Geograafia panustab õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemisesse. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuurigeograafia seostatud käsitlemine on alus mõistvale ning sallivale suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuris ja traditsioonidesse.	Õpilane: 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus; 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid; 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõendus põhiseid järeldusi; 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid; 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske; 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.	Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist.	Kursuse koondhinde kujuneb kontrolltöö (Maailma rahvastik), iseseisvate tööde (Moodle keskkonnas) ja paaritöö hinnete põhjal (ühe riigi rahvastiku iseloomustamine ja linna asustuse kirjeldamine).
Ainevaldkond: kunstiained					

Kunstiajalugu I	Anastasia Tinyakova	Õppeaine roll on aidata õpilastel kujundada ennast kultuurikandjana ja äratada huvi valdkonna vastu. Õpilane tutvub kunsti vormide ja tähenduste pideva muutumisega. Õpib tundma, kuidas kunsti pidev uuening peegeldab ühiskonnas ja teaduses toimuvat (esialgselt kuni 19. sajandini). Kunstiajaloo eesmärk toetada ka noorte loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes valdkonnas lahendada probleeme uut viisi. <u>Kursusel käsitletavat teemat:</u> 1) Erialane sõnavara ja selle tähtsus; 2) Ürgaja kunst; 3) Antiikaja kunst; 4) Varakristlik kunst (bütsantsist barokkini); 5) Uusaeg (rokokoost realismini); 6) Eesti rahvusliku kunsti sünnid.	*järgib autoriõiguste seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel; *kasutab teadlikult ja põhjendades visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboteid; *kasutab ainealast keelt analüüses/ esitledes kunstiteoseid; *toob näiteid seotavate teoste kohta; *loob seoseid muude ühiskonnaelu valdkondadega; *genereerib ideid (üksinda või meeskonnas); *arendab esialgselt ideed edasi (üksinda või meeskonnas).	1) Suhtluspädevus – õpilane esitleb/analüüsib loometöö tulemust publikule selges eesti keeles ja kasutab selleks ainealast sõnavara; 2) Ettevõtlikkuspädevus – õpilane disainib/loob originaalseid kunstiteoseid ning loob koostöös teistega valminud teostest ekspositsiooni; 3) Digipädevus – õpilane järgib autoriõiguste seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel	Arvestatud/mittearvestatud. Kursuse jooksul kasutatakse kujundavat hindamist ehk õpilane saab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise kohta. Samuti kursuse jooksul saab õpilane tagasisidet ka oma kaasõppijalt. Arvestuse saamiseks peab õpilane tegema vähemalt ühte loovtööd ning korraldama ekspositsiooni koos kaasõppijatega (v.a kui on plaanis suurem projekt lõimingu raames) ning pidama kursuse vältel visandimärkimik.
Kunstiajalugu II		Kunsti õppeaine roll on aidata õpilastel kujundada ennast kultuurikandjana ja äratada huvi valdkonna vastu. Õpilane tutvub kunsti vormide ja tähenduste pideva muutumisega. Õpib tundma, kuidas kunsti pidev uuening peegeldab ühiskonnas ja teaduses toimuvat (19. sajandi teisest pooltest kuni tänapäevani). Seega on kunstiajaloo eesmärk toetada ka noorte loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes valdkonnas lahendada probleeme uut viisi. <u>Kursusel käsitletavat teemat:</u> 1) Uusaeg (impressionismist sümbolismini); 2) Moodsa kunsti voolud (fovismist postmodernismini); 3) Eesti kunst 19.- 20. sajandil; 4) Soolisus, feminism, postkolonialistlik kunst; 5) 20. – 21. sajandi vahetus Ida-Euroopas ja Eestis; 6) Kunsti arengusuunad 21. sajandil.	*järgib autoriõiguste seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel; *kasutab teadlikult ja põhjendades visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboteid; *kasutab ainealast keelt analüüses/ esitledes kunstiteoseid; *toob näiteid seotavate teoste kohta; *loob seoseid muude ühiskonnaelu valdkondadega; *genereerib ideid (üksinda või meeskonnas); *arendab esialgselt ideed edasi (üksinda või meeskonnas).	1) Suhtluspädevus – õpilane esitleb/analüüsib loometöö tulemust publikule selges eesti keeles ja kasutab selleks erialast sõnavara; 2) Ettevõtlikkuspädevus – õpilane disainib/loob originaalseid kunstiteoseid ning loob koostöös teistega valminud teostest ekspositsiooni; 3) Digipädevus – õpilane järgib autoriõiguste seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel	Arvestatud/mittearvestatud. Kursuse jooksul kasutatakse kujundavat hindamist ehk õpilane saab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ja tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Samuti kursuse jooksul saab õpilane tagasisidet ka oma kaasõppijalt. Arvestuse saamiseks peab õpilane külastama kunstinäitust, pidama visandimärkimikut ning kursuse lõpus esitama eneseanalüüsi.
Muusika I	Kauro Taftšuk	Kunstmuusika. Helilooja ning tema kaasag. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastel järgmisi osakusi: muusteerimine; omalooming; muusika kuulamine ja analüüsimine.	Kursuse läbinu: · on tutvunud erinevate ajastute üldkultuurilise taustaga ning oskab luua seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel, mõistab muusika rolli eri ajastul; · analüüsib kuulatud muusikat, oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; · väljendab oma arvamust ja analüüsib muusikaüritusi, kus ta on käinud (võimaluse korral sidudes muusikaloo teemadega), rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara; · rakendab oma muusikavõimeid, -teadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus.		Mitteeristav hindamine. Aktiivne osalemine tunnis, praktilised ülesanded, teadmiste kontrollid. Hindamisjuhisis täpsustatakse õpilastele kursuse esimesel tunnil.
Muusika II		Kursusel luuakse muusikalisi struktuure, tutvutakse muusikastiilide ja kompositsioonimeetoditega ning omandatakse muusika mõisteid. Kursuse eesmärk on anda vahendid oma loo kirjutamiseks ja olemasoleva muusika paremaks mõistmiseks.	Kursuse läbinu: · oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada; rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses; · rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi; · väljendab oma arvamust kuulatud muusika kohta: analüüsib ja argumenteerib seda, toetudes teadmiste ning muusika oskussõnavarale.		Mitteeristav hindamine. Aktiivne osalemine tunnis, praktilised ülesanded, teadmiste kontrollid. Hindamisjuhisis täpsustatakse õpilastele kursuse esimesel tunnil.
Muusika III		Pärimusmuusika. Muusika 20. ja 21. sajandil.	Kursuse läbinu: · oskab leida eesti pärimusmuusika (sh paikonna) ja nüüdisaja folklooriltingute seoseid ning erinevusi; · on tutvunud muusikanäidete varal džäss-, rokk- ja popmuusika väljendusvahenditega ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; · oskab muusikanäidete põhjal võrrelda 20. ja 21. sajandi eesti ja lääne muusikastiile; · väljendab oma arvamust ja analüüsib muusikaüritusi, kus ta on käinud (võimaluse korral sidudes muusikaloo teemadega), rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara; · rakendab oma võimeid, muusikateadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus.		Mitteeristav hindamine. Aktiivne osalemine tunnis, praktilised ülesanded, teadmiste kontrollid. Hindamisjuhisis täpsustatakse õpilastele kursuse esimesel tunnil.
Ainevaldkond: Liikumispädevus					
I kursus: Iseseisva liikumisharrastuse ABC	Kairin Valang Virgo Öitspuu	• Omandada oskused iseseisvalt liikumisharrastusega tegelemiseks. • Läbi erinevate liikumistegevuste ja arutelude kujundada liikumispädevust, mis on elukestva liikumisharrastuse aluseks. (kehalised võimed ja pulsi mõõtmine). • Eelhindamine - kus õpilane hindab isenda füüsilist ja vaimset võimekust tegeleda iseseisva liikumisharrastusega. Osalemine rahvaspordiüritusel või selle korraldusel. (Paide-Türi rahvajooks).	• Saab teadmised, kuidas hoida oma füüsilist ja vaimset tervist. • Omandab elementaarseid vastupidavuse arendamiseks vajalikud oskused - õpib tunnetama oma keha ja tegema sellega koostööd. Saab teada koormuse tsoonid, teab kõiki kehalisi võimeid. • Seab väiksemaid ja lühiajalisemaid eesmärgid kehaliste võimete arendamiseks.	Enesemääratluspädevus- koostab eelhindamise enda võimete ja eesmärkide kohta. Digipädevus- õpilane kasutab erinevaid äppe ja veebipõhiseid õpikeskkondi (moodle keskkond, actionbound, map my run/walk, mobo, QR koodi lugeja jne).	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Kursusel saab õpilane maksimaalselt 15 hinde punkti. (5 punkti osalemise eest, 5 punkti hoiakute eest tunnis, 5 punkti arvestustööde sooritamise eest). Hinnatakse protsessi.

II kursus: Sportmängude ABC	Erinevate sportmängude ABC (Võrkpall, korvpall, lauatennis). Õpilased koostavad õppeaasta alguses seatud eesmärkide analüüsi. Pallimängude enesetest näitab õpilaste hetkeolukorda ja võimaldab seada eesmärgi. Murdmaasuusatamine.	Omandab elementaarsed sportmängude oskused. Saab ülevaate enda võimete ja oskuste kohta.	suhtluspädevus – õpilane väljendab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt läbi meeskonnamängude.	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Hinnatakse protsessi.	
III kursus: Kehaliste võimete arendamine	Kehaliste võimete arendamine läbi erinevate harjutuste ja tegevuste. Õpilased koostavad teise õppeaasta eelhindamise ja seavad eesmärgid ÜKE testi põhjal kevadeks. Osalemine rahvaspordiüritusel või selle korraldusel. (Paide-Türi rahvajooks).	Oskab iseseisva liikumisharrastuse arendada enda vastupidavust. Oskab koostada endale ja teistele põnevaid liikumistegevusi kasutades erinevaid digilahendusi. Osalemine rahvaspordiüritusel, või selle korraldusel annab õpilasele võimaluse saada osa liikumisharrastuse melust, korralduse telgitakustest, oskuse ja ideid kuidas sarnast üritust ise korraldada.	Enesemääratluspädevus- õpilane koostab eelhindamise enda võimete ja eesmärkide kohta, võrdleb esimese õppeaastaga. Digipädevus- õpilane kasutab erinevaid äppe ja õpikeskkondi (moodle keskkond, actionbound, loquiz, map my run/walk, mobo, QR koodi lugeja jne).	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Hinnatakse protsessi.	
IV kursus: Sportmängude ABC II	Erinevate sportmängude kinnistamine läbi harjutusvara ja mängude. Mängureeglite kasutamine. Liikumispäeviku pidamine nelja nädala jooksul, eesmärgiga toetada õpilaste füüsilist võimekust ÜKE testi sooritamiseks. Õpilane analüüsib enda võimete arengut läbi kahe õppeaasta. Murdmaasuusatamine.	Kursusel omandab õpilane suutlikkuse koostada iseendale liikumisplaan ja seda järgida. Oskuse analüüsida enda tugevaid ja nõrku füüsilisi ja vaimseid külgi. Teha järeldused ja püüda neid parandada.	Õpipädevus – õpilane suudab organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks teavet, peab liikumispäevikut nelja nädala jooksul, teeb valikuid ja otsuseid liikumisiiside valimisel, samaaegselt jälgib ka enda füüsilist ja vaimset tervist. Enesemääratluspädevus- õpilane peab Liikumispäevikut nelja nädala jooksul, parandamaks iseenda füüsilist tervist. Liikumispäeviku põhjal jälgib ja analüüsib enda füüsilist ja vaimset tervist.	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Hinnatakse protsessi.	
V kursus: Liikumisõpetus	Kursusetöö (grupidöö): Õpilased viivad läbi liikumisalase tegevuse oma kaasõpilastele, mis kinnitab õpitud liikumisalaseid pädevusi. Osalemine rahvaspordiüritusel või selle korraldusel. (Paide-Türi rahvajooks).	Oskuse koostada liikumistegevuse plaani. Korraldada plaanitud tegevust, hankida vahendid jne. Oskuse juhendada kaaslast. Julguse esineda ja teisi juhendada. (Enesekindluse pakett).	ettevõtlikkuspädevus – õpilane on võimeline looma ideid ja neid ellu viia, kasutab omandatud teadmisi ja oskusi. Suhtluspädevus - kommunikatsioon enda paari, juhendatavate ja õpetajatega, vajadusel ja võimalusel väljastpoolt kooli liikumisalaste spetsialistidega.	Mitteristav hindamine. Kooliastmehindade saamine viie kursuse peale. Arvestustöö hinne 20 punkti kooliastmehindest. On osalenud vähemalt ühel rahvaspordiüritusel	
Koolikohustuslikud kursused					
Õppimine ja areng I ja II	Heidi Antons, mentorid	Sissejuhatav kursus gümnaasiumis õppimise. Kokku kaks kursust, kolm perioodi. 1. kursus - läbi kahe perioodi toimuvad Õppimise ja arengu tunnid. 2. kursus - kolme perioodi jooksul toimuvad Õppimise ja arengu tunnid mentoriga, kus kinnistatakse tundides õpitut. Kursuse eesmärgid •Tertia õpperühma õpilaste gruppide ja õppimist soodustava keskkonna tekkimine. •Positiivse õphoiaiku kujunemine. •Õpioskuste omandamine. •Enda analüüsimine õppijana. •Tutvumine kooli hindamisjuhendi ja kodukorraga. •Dokumentide ja õpilastööde vormistamine ning edastamise oskuse kujunemine. •Koolis kasutatavate veebikeskkondade tundmaõppimine.	Õpilane • teab, milline on tema õpistiil ning oskab sellega õppimisel arvestada, kuid on valmis ka mugavustsoonist väljuma ning katsetab uusi õpistrateegiaid; • teab, millised on efektiivsed ja tõhusad õpistrateegiad ja -harjumused; • arendab ennastjuhtiva õppija oskusi (ajaplaneerimine, emotsioonide ja pingega toimetulek, eesmärkide järgimine, ülesannete iseseisev täitmine, meeskonnatöös osalemine jm) • mõistab, et inimesed on erinevad ning seetõttu saavad ka informatsioonist erinevalt artu; • on tuttav kooli kodukorraga ning hindamisjuhendiga, oskab nimetada olulisi punkte ja vajadusel leiab lisainfo; • vormistab, edastab ning jagab dokumente ja õpilastööd korrektselt; • kasutab erinevaid veebikeskkondi (Office365, Stuudium, Moodle, Teams).	Kõige suurem fookus on järgmiste üldpädevuste arendamisel: Õpipädevus – õpilane tutvub erinevate efektiivse õppimisega seotud teooriatega, harjutab konsekti koostamist jt õpioskusi, jälgib enda ajakasutust ja uneharjumusi, analüüsib enda õpioskusi ja -harjumusi ning kursuse lõpus koondab õpitu eneseanalüüsi "Mina õppijana". Enesemääratluspädevus – õpilane tutvustab ja avab ennast teistele, osaleb erinevates tegevustes ja mängudes + analüüsib enda tugevaid külgi ja arengukohti, stressitaset ja vaimset tervist (nt vaimse tervise vitamiinide test) nii ükski kui grupis. Digipädevus – õpilane õpib kasutama koolis kasutatavaid veebikeskkondi.	Positiivse tulemuse eelduseks on, et kõik kursuse jooksul tehtud tööd (nt rühmatööd, essee) on esitatud. Hinnatakse mitteeristavalt skaalaga arvestatud (AR) ja mittearvestatud (MA). Töö on arvestatud, kui see on tehtud juhendi järgi. Puudumise korral õppimise ja arengu tundidest või toetatavatest tegevustest (ÕA tunnid mentoriga neljapäeviti) on õpetajal või mentoril õigus anda õpilasele täiendav töö käsitletud teemal, mille õpilane esitab esimesel võimalusel. Esimese kursuse lõpus kirjutavad õpilased essee enda kogemustest gümnaasiumis ja eneseanalüüsi "Mina õppijana".
Majanduse ja ettevõtluse alused	Aave Päeva	Kursuse käigus omandab õpilane teadmisi majanduse toimimise alustest ning mõistab riigi, ettevõtete ja üksikisikute rolli majanduse toimimises. Analüüsitakse nii riigi kui globaalse majanduse arengut ja lahendamist vajavaid probleeme. Pööratakse tähelepanu säästlike harjumuste kujundamisele ja jätkusuutliku majandamise põhimõtetele. Materjali käsitletakse võimalikult probleemipõhiselt ja seostatuna igapäevaeluga. Otuiline eesmärk on aidata õpilasel mõista enda võimalusi, kohustusi ja vastutust majanduses osalejana.	Tunneb erinevate majandussüsteemide toimimist. Mõistab vajadust piiratud ressursse säästlikult ning jätkusuutlikult kasutada. Teeb vastutustundlikke otsuseid tarbimises ja finantsplaneerimises. Mõistab üksikisikute ja ettevõtete rolli ja vastutust riigi majanduses. Mõistab Eesti ja globaalse majanduse arengusuundi ning probleeme.	Suhtluspädevus – analüüsitakse infot, täiendatakse sõnavara, arendatakse funktsionaalse lugemise oskust, kujundatakse arutlemise ja esinemise oskust. Digipädevus – õppetöös kasutatakse erinevaid digivahendeid ja veebikeskkondi, teadvustatakse digitaalse sisuloomega kaasnevat vastutust ja õhtusid.	Kursust hinnatakse arvestatud/mittearvestatud põhimõttel. Kursuse jooksul tuleb õpilasel osaleda rühmatöös, esitleda paari tööna etteantud teemat ja sooritada kursuse lõpus materjali kokkuvõttev arvestustöö.

Uurimistöö alused	Iren Šarapova	Koolikohustuslik valikõppeaine, mille eesmärk on arendada õpilaste esmast uurimispädevust. Kursus annab praktilised oskused ja teoreetilised teadmised iseseisva uurimistöö läbiviimiseks. Õpilased omandavad teadmisi uurimistöö olemusest, meetoditest, etappidest, struktuurist, vormistamisest ja kaitsmisest. Kursuse käigus õpitakse allikate kriitilist analüüsimist, oma töö eesmärgistamist ja asjakohaste uurimisviiside kasutamist. Eristatult tähelepanu pööratakse teadusliku mõtteviisi ja akadeemilise kirjutamise oskuste arendamisele. Kursus toimub 1. perioodil kahe tunniga nädalas.	Kursuse läbinud õpilane: •mõistab teadusliku uurimistöö koostamise põhimõtteid; •oskab sõnastada uurimisprobleemi, eesmärgi, uurimisküsimusi ja hüpoteese ning kavandada iseseisvalt uurimistööd; •oskab kasutada erinevaid andmekogumis- ja analüüsimetodeid; •rakendab kriitilist mõtlemist ja allikakriitikat; •kasutab akadeemilist kirjastiili ja korrekset viitamist; •omab avaliku esinemise ja argumenteerimise oskust ning suudab anda ja vastu võtta konstruktiivset tagasisidet; •oskab teha eneseanalüüsi.	Kursus toetab eelkõige kolme üldpädevuse arengut. Ettevõtlikkuspädevus areneb läbi oma töö eesmärgistamise, kavandamise ja elluviimise oskuste. Suhtluspädevus paraneb tänu oma seisukohtade selgele ja asjakohasele väljendamisele ning avalikule esinemisele ja aruteludele. Õpipädevus areneb iseseisva õppimise, info otsimise ja kriitilise analüüsimise kaudu. Nende pädevuste arendamine toimub läbi praktiliste ülesannete, grupitööde ja individuaalsete projektide.	Hindamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, aktiivsust õppeprotsessis ning võimet analüüsida ja tagasisidestada nii iseenda kui ka kaasõppijate tööd. Kursust hinnatakse mitteeristavalt. Hindamisprotsess hõlmab •pidevat tagasisidet: õpilane saab regulaarselt suulist tagasisidet ja kommentaare oma töö parandamiseks; •õpimapi koostamist: kursuse jooksul täidetud harjutusülesanded koostatakse õpimappi, mis annab ühe arvestusliku hinde; •arvestuslikke töid: kursuse vältel tehakse 3-10 hindelist arvestuslikku tööd; •1. vaheminuaris osalemist. Lõplik kursusehinne põhineb 5-12 arvestusliku hinde koostulemusel (õpimapi hinne + 3-10 hindelist tööd + 1. vaheminuaris osalemine). Hindamismeetodid: •kirjalikud tööd (nt uurimistöö kava, tagasiside, vormistamine); •suulised ettekanded (nt uurimistöö meetodite esitlemine); •praktilised ülesanded (nt andmekogumismetodite katsetamine, diagrammide koostamine); •eneseanalüüs.
Kogukonnapraktika	Margit Udum	Kogukonnapraktika annab selgema pildi kogukonnaühiskonnast ja kolmandast sektorist ning võimaldab sul laiendada oma maailmavaadet, panna teadmisi proovile, praktiseerida oskusi ebaharilikul moel ning õppida enda kohta midagi sellist, mida pole varem osanud märgata või väärtustada. Eripäraks on rohke iseseisev töö ja kokkulepete sõlmimine.	teadvustavad end ühiskonnaliikmetena, kes saavad olulistes küsimustes kaasa rääkida ja ühiskonna arengut mõjutada. *õpivad ennast motiveerima, koostööd tegema, aega planeerima ja kaasama. *oskavad pärast praktikat kaaluda vabatahtlikku tegevust ja vabatahtluse teostamist. *saavad töökogemuse, mis aitab valida tulevast eriala	Sotsiaal ja kodanikupädevus: õpilane analüüsib organisatsiooni, selle tööd ja eesmärgi ühiskonnas. Täidab kogukonnapraktika päeviku, kus kirjeldab õpitut, teeb ettepanekuid organisatsioonile ja koolile praktika paremaks läbiviimiseks. Annab praktikakohale läbi analüüsi õpilasepoolse vaate, mis võimaldab organisatsioonil vastavalt ettepanekutele muutusi ellu kutsuda. Ettevõtlikkuspädevus: sõlmib iseseisvalt kokkuleppeid organisatsiooniga, kuhu minna parktikat sooritama. Viib iseseisvalt läbi töötubasid, kus tutvustatakse erinevaid parktikakohti ja võimalusi.	Mitteeristav hindamine. Õpilastel tuleb praktika lõppedes täita praktika päevik, kus ta kirjeldab praktikal saadud kogemusi ja õpitut. Osalemine kogukonnapraktika päeval.
Loengukursus	mentorid, Margit Udum	Õppeaasta jooksul (septembrist maini) toimuvad koolis külalisloengud, kus tutvustatakse erinevaid tegevusvaldkondi, käsitletakse elulisi teemasid ning keskendutakse isiklikule arengule (näiteks motivatsioon, suhted, karjäär, elukestev õppimine jne). Õppijal on võimalus vastavalt huvidele külastatavad loengud ise valida. Kokku peab õpilane osalema 21 loengus. Õpilane esitab need kahe nädala jooksul alates loengu toimumisest mentoriga kokkulepitud keskkonnas. Õpilane teeb kokkuvõtte (Prima õpperühmas arvamuse) tuginedes neljale punktile: 1)loengu number, kuupäev, esineja (nimi ja organisatsioon) ja teema; 2)3 kõige olulisemat mõtet loengust; 3)millistes olukordades saab uusi teadmisi kasutada; 4)tähelepanekud loengu üleschituse ja esineja kohta.	Konspekteerimisoskus ja enda jaoks olulise info väljajoomine. Oma mõtete väljendamine, analüüsi oskus. Tunne huvi erinevate teemade ja inimeste vastu. Loengu kokkuvõtte korrektne vormistamine. Ajaplaneerimine. Suudab teha valikuid karjääriplaneerimisel. Väärtustab erinevaid erialasid ja inimesi.	Õpipädevus- planeerib ise, millal ja millist loengut kuulab. Harjutab konspekteerimist mille põhjal esitab mentorile loengu kokkuvõtte. Annab tagasisidet loengupidaja ja loengu üleschituse kohta. Enesemääratluspädevus- eneseanalüüsi oskus läbi loengul kuuldu, kus õpilane toob enda jaoks välja olulisemad mõtted ja mis olukordades neid elus kasutada saab. Info hankimine karjääri kujundamiseks.	Mitteeristav hindamine. Õppeaasta jooksul tuleb osaleda 7 loengul ja tagasisidestada vähemalt 5 loengu. Gümnaasiumi jooksul tuleb tagasisidestada 15 loengut ja kuulata 21

Karjääriõpe	mentorid	Karjääriõppe kursus toimub läbi kolme õppeaasta. Kursuse jooksul toimuvad vähemalt kaks korda õppeaastas õppeväljasõidud, igal õppeaastal töö- ja tudengivarjupäev, karjääripäev ja kogukonnapraktikapäev. Kogetut analüüsitakse üks kord kuus toimuvates mentortundides ja vestlustes mentoriga. Kursus keskendub õpilase üldpädevuste arengule ja iseenda lahtimõtestamisele läbi erinevate tegevuste, arutelude ja individuaalsete vestluste, et õpilast toetada tema tulevasele karjääriteele. Kursuse eesmärgid: •toetada enastjuhtiva õppija arengut; •õpilase planeerimisoskuse ja tegutsemisjulguse arendamine; •õppida tundma iseennast ja erinevaid võimalusi ning nende tähtsust karjääri kujundamisel; •iseseisvuse arendamine.	Karjääriõppe kursusel arendab õpilane teadlikkust iseendast ja oma võimalustest. Õpilane oskab sõlmida kokkuleppeid, vastutab oma otsuste ja tegevuse eest, arvestab ja aktsepteerib erinevusi, oskab töötada grupis, loob kaasa kogukonnas, ühiskonnas ning teeb teadlikke valikuid oma elutee ja karjääri planeerimisel.	Kõige suurem fookus on järgmiste üldpädevuste arendamisel: Sotsiaalne pädevus - teadlike valikute tegemine ja eneseteadlikkuse areng (töö- ja tudengivarjupäevaks valikute mõtestamine), ühiskondlike probleemide mõistmine ja lahenduste mõtlemine, kaasalõõmine (kogukonnapraktikapäev). Enesemääratluspädevus - eneseanalüüsi oskus (kogetu põhjal iseenda analüüsimine, lugude jutustamine), valikute teadvustamine ja vastutuse võtmine (töö- ja tudengivarjupäevadeks kokkulepete tegemine), karjääri planeerimine. Õpipädevus - mentortundides töötamine rühmas, aruteludes osalemine, õppeväljasõitude tegevustes kogetu/õpitu seostamine õppetöö ja eluga.	Mitteeristav hindamine. Positiivse tulemuse (vähemalt 80 punkti) saamise eeldused on kolme õppeaasta jooksul osalemine: • õppeväljasõitude (üks osalemine - 10 punkti); • karjääripäevadel (üks osalemine - 10 punkti); • töö- ja tudengivarjupäevadel (üks osalemine - 10 punkti); • mentortundides (1 kord - 1 punkt).
Riigikaitse	Kaitseliit ja Riigikaitse Rügement	Riigikaitseõpetus paneb aluse Eesti riigikaitse põhimõtete mõistmisele, kujundab kodanikuteadlikkust ja valmisolekut vajadusel Eestit kaitsta. Kursuse esimene osa toimub läbi kahe perioodi peamiselt koolimajas. Kursuse teise osa on riigikaitsealaager välitingimustes (valikkursus, aeg lepitakse eraldi kokku).	Kursuse lõpetaja on: 1) on Eesti Vabariigile lojaalne kodanik, järgib demokraatlikke väärtusi ning on vajaduse korral valmis Eestit kaitsma; 2) tunneb sõjaajaloo, sh Eesti sõjaajaloo tähtsamaid sündmusi ja nende mõju ning tagajärgi ühiskonna arengule ja oma lähedastele; 3) teab ning analüüsib peamisi aktuaalseid rahvusvahelisi probleeme ja nende mõju Eesti ühiskonnale ning NATO kollektiivse kaitse põhimõtet; 4) leiab ja kasutab vajaduse korral riigikaitseesse puutuvat olulist infot, sh Eesti riigikaitse üldist korraldust reguleerivaid õigusakte; 5) teab kaitseväeteenistuse põhiluseid, sh on omandanud esmase ettekujutuse ajateenistusest ning Kaitseliidust ja selle eriorganisatsioonidest ning teab ja väärtustab kaitsevälase elukutset; 6) tunneb rivilise liikumise, relvaõppe, sh ohutuse põhiluseid, oskab käituda kriisiolukordades ja anda esmaabi; 7) orienteerub iseseisvalt maastikul kaardi ja kompassiga, arvestades keskkonnakaitse põhimõtteid ning norme; 8) tegutseb meeskonna koosseisus kaaslasiga abistavalt ja toetavalt.		Mitteeristav hindamine. Kursuse edukaks lõpetamiseks on vajalik kõikides tegevustes osalemine.